

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
της 21ης Μαρτίου 2002 *

Στην υπόθεση T-131/99,

Michael Hamilton Shaw, κάτοικος Wixford, Alcester, Warwickshire (Ηνωμένο Βασίλειο),

Timothy John Falla, κάτοικος Brighton (Ηνωμένο Βασίλειο),

εκπροσωπούμενοι από τον J. H. Maitland-Walker, solicitor, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγοντες,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους P. Oliver και K. Wiedner, επικουρούμενους από τον N. Khan, barrister, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

υποστηριζόμενης από τη

Whitbread plc, με έδρα το Λονδίνο (Ηνωμένο Βασίλειο), εκπροσωπούμενη από τους N. Green, QC, J. Flynn και M. Lowe, solicitors, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

παρεμβαίνουσα,

που έχει ως αντικείμενο αίτημα περί ακυρώσεως της αποφάσεως 1999/230/ΕΚ της Επιτροπής, της 24ης Φεβρουαρίου 1999, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (υπόθεση IV/35.079/F3 — Whitbread) (ΕΕ L 88, σ. 26),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. Azizi, Πρόεδρο, K. Lenaerts και M. Jaeger, δικαστές,

γραμματέας: J. Palacio González, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 26ης Απριλίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση¹

Τα περιστατικά της διαφοράς

- 1 Κατά τον χρόνο των περιστατικών στα οποία οφείλεται η παρούσα διαδικασία, η Whitbread plc (στο εξής: Whitbread) ήταν μια βρετανική επιχείρηση που εξειδικευόταν στα τρόφιμα, ποτά και δραστηριότητες αναψυχής. Παρασκεύεαζε, εμπορεύοταν και διένεμε μπύρα και εξασφάλιζε τη χονδρική διανομή άλλων ποτών. Ήταν ιδιοκτήτρια καταστημάτων καταναλώσεως ποτών, που εκμίσθωνε ή εκμεταλλευόταν, και διαχειριζόταν εστιατόρια, ξενοδοχεία, καταστήματα πωλήσεως ποτών για το σπίτι και αίθουσες ψυχαγωγίας.
- 2 Στο τέλος της χρήσεως που έκλεισε τον Φεβρουάριο του 1997, η Whitbread είχε περίπου 4 490 καταστήματα καταναλώσεως ποτών με άδεια πωλήσεως οινοπνευματωδών ποτών για κατανάλωση επί τόπου, από τα οποία 2 170 αποτελούσαν αντικείμενο εκμεταλλεύσεως στο πλαίσιο διαχειρίσεως, δηλαδή από ένα μισθωτό της επιχειρήσεως, 2 130 είχαν εκμισθωθεί σε λιανοπωλητές που όφειλαν να τηρούν μια υποχρέωση αγοράς μπύρας και 190 είχαν εκμισθωθεί σε εκμεταλλευόμενους τα καταστήματα αυτά απαλλαγμένους από οποιαδήποτε υποχρέωση αγοράς. Επί του συνόλου των μισθωμένων καταστημάτων, 1 643 είχαν εκμισθωθεί βάσει, αντιστοίχως, συμβάσεως μισθώσεως είκοσι ετών, 276 στο πλαίσιο συμβάσεως μισθώσεως πέντε ετών και 19 βάσει μισθώσεως αποκαλουμένης «πρώρης συνταξιοδοτήσεως».
- 3 Οι ανωτέρω τρεις τελευταίες συμβάσεις μισθώσεως είναι συμβάσεις που έχουν συναφθεί μεταξύ της Whitbread και ενός λιανοπωλητή, με τις οποίες η Whitbread

1 — Παρατίθενται μόνον οι σκέψεις της απόφασης τη δημοσίευση των οποίων το Πρωτοδικείο θεωρεί χρήσιμη.

θέτει στη διάθεσή του ένα κατάστημα καταναλώσεως ποτών που διαθέτει άδεια, καθώς και τις αντίστοιχες εγκαταστάσεις, προκειμένου αυτός να είναι σε θέση να το εκμεταλλεύεται, με αντίστοιχη υποχρέωση μεταβολής μισθώματος και υποχρέωση να αγοράζει από αυτήν ή από κάθε προμηθευτή υποδεικνυόμενο από αυτήν, αποκλεισμένης κάθε άλλης πηγής, τις μπίρες που αναφέρονται συγκεκριμένα στη σύμβαση.

4 Επομένως, οι εν λόγω συμβάσεις μισθώσεως περιέχουν υποχρέωση αποκλειστικής αγοράς και υποχρέωση μη ασκήσεως ανταγωνισμού.

5 Η υποχρέωση αποκλειστικής αγοράς αναγκάζει τον δεσμευμένο λιανοπωλητή να αγοράζει αποκλειστικά από τη Whitbread ή από πρόσωπο υποδεικνυόμενο από αυτήν τις μπίρες που αναφέρονται συγκεκριμένα στη σύμβαση και τις οποίες έχει ανάγκη προς πώληση εντός του καταστήματός του, με εξαίρεση της βαρελίσιας μπίρας και, από την 1η Απριλίου 1998, μπίρας σε φιάλη. Τα είδη μπίρας που αφορά η υποχρέωση αποκλειστικής αγοράς αναφέρονται στο παράρτημα της συμβάσεως μισθώσεως που αφορά τους όρους εκμεταλλεύσεως. Τα εν λόγω είδη μπίρας είναι όσα αντιστοιχούν στα σήματα ή στις ονομασίες μπίρας που περιέχονται στον ισχύοντα τιμοκατάλογο της Whitbread. Στην πράξη, ο ζυθοποιός μπορεί να προβεί σε προσθήκες, σε υποκαταστάσεις ή σε καταργήσεις όσον αφορά τα σήματα μπίρας που περιέχονται στον τιμοκατάλόγό του. Ο δεσμευμένος λιανοπωλητής μπορεί να πωλεί άλλα είδη μπίρας, με την επιφύλαξη ότι πρόκειται για μπίρες σε φιάλες, σε κυτία ή για μπίρες σε άλλη μικρή συσκευασία ή ακόμα και για βαρελίσια μπίρα αν η μπίρα αυτή πωλείται συνήθως με αυτή τη μορφή ή αν αυτό δικαιολογείται από επαρκή ζήτηση της πελατείας του καταστήματος καταναλώσεως ποτών.

6 Η υποχρέωση μη ασκήσεως ανταγωνισμού απαγορεύει στον δεσμευμένο λιανοπωλητή να πωλεί ή να διαθέτει προς πώληση εντός του καταστήματός του ή να φέρνει στο εν λόγω κατάστημα προς πώληση οποιαδήποτε μπίρα ίδιου είδους με την καθορισμένη μπίρα, η οποία δεν διατίθεται από τη Whitbread ή από πρόσωπο υποδεικνυόμενο από αυτήν ή οποιαδήποτε άλλη μπίρα, εκτός αν πρόκειται για μπίρα σε φιάλες, σε κυτία ή σε άλλη μικρή συσκευασία ή για βαρελίσια μπίρα, αν η μπίρα αυτή πωλείται συνήθως με αυτή τη μορφή ή εφόσον αυτό δικαιολογείται από επαρκή ζήτηση της πελατείας του καταστήματος καταναλώσεως ποτών.

Διοικητική διαδικασία

- 7 Στις 24 Μαΐου 1994, η Whitbread κοινοποίησε τις τρεις προμνημονευθείσες μισθώσεις, ήτοι την εικοσαετή μίσθωση, τη μίσθωση πρόωρης συνταξιοδότησεως και την πενταετή μίσθωση. Ζήτησε να της χορηγηθεί αρνητική πιστοποίηση ή, ελλείψει αυτής, τη διαβεβαίωση της Επιτροπής ότι οι μισθώσεις μπορούσαν να τύχουν της εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 1984/83 της Επιτροπής, της 22ας Ιουνίου 1983, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΟΚ σε κατηγορίες συμβάσεων αποκλειστικής προμήθειας (ΕΕ L 173, σ. 5), όπως έχει τροποποιηθεί με τον κανονισμό (ΕΚ) 1582/97 της Επιτροπής, της 30ής Ιουλίου 1997 (ΕΕ L 214, σ. 27), ή ατομικής απαλλαγής, δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ), αναδρομικώς από την ημερομηνία συνάψεως των συμβάσεων.
- 8 Στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας και κατ' εφαρμογή του άρθρου 19, παράγραφος 3, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25), η Επιτροπή δημοσίευσε την ανακοίνωση 97/C 294/02 (ΕΕ 1997, σ. 294, σ. 2). Σε απάντηση προς την ανακοίνωση αυτή, η Επιτροπή έλαβε 135 παρατηρήσεις από τρίτους ενδιαφερομένους, μεταξύ των οποίων αυτές, με ημερομηνία 27 Οκτωβρίου 1997, μιας ομάδας δεσμευμένων λιανοπωλητών, στους οποίους περιλαμβάνεται ο Μ. Η. Shaw. Η ομάδα αυτή ζήτησε από την Επιτροπή να καταχωρήσει τις παρατηρήσεις της ως επίσημη καταγγελία κατά της Whitbread κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 17.
- 9 Με έγγραφο της 16ης Ιουλίου 1998, η Επιτροπή πληροφόρησε την ομάδα των δεσμευμένων λιανοπωλητών, σύμφωνα με το άρθρο 6 του κανονισμού 99/63/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1963, σχετικά με την ακροαματική διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37), για την πρόθεσή της να απορρίψει την καταγγελία τους.
- 10 Υπ' αυτές ακριβώς τις συνθήκες, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 1999/230/ΕΚ, της 24ης Φεβρουαρίου 1999, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της

Συνθήκης ΕΚ (υπόθεση IV/35.079/F3 — Whitbread) (ΕΕ L 88, σ. 26, στο εξής: προσβαλλομένη απόφαση). Έκρινε ότι οι τυποποιημένες συμβάσεις που κοινοποιήθηκαν εμπίπτουν στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, πλην όμως κήρυξε τη διάταξη αυτή ανεφάρμοστη βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, από 1ης Ιανουαρίου 1990 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2008.

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

- 11 Υπ' αυτές ακριβώς τις περιστάσεις, οι Μ. Η. Shaw και Τ. J. Falla, οι οποίοι είναι δεσμευμένοι λιανοπωλητές και καθένas από τους οποίους έχει συνάψει με τη Whitbread εικοσαετή σύμβαση μισθώσεως για κατάστημα καταναλώσεως ποτών και περιλαμβάνεται στις τυποποιημένες συμβάσεις που αφορά η προσβαλλομένη απόφαση, και η WPP Luxembourg Appeal Group Ltd, που είναι μια ένωση συνδεδεμένων λιανοπωλητών που έχουν συνάψει με τη Whitbread τυποποιημένες συμβάσεις μισθώσεως που αφορά η εν λόγω απόφαση, άσκησαν στις 27 Μαΐου 1999 την παρούσα προσφυγή.
- 12 Με διάταξη της 29ης Νοεμβρίου 1999, το Πρωτοδικείο (τρίτο τμήμα) κήρυξε την προσφυγή απαράδεκτη όσον αφορά την WPP Luxembourg Appeal Group Ltd.
- 13 Με διάταξη της 10ης Ιανουαρίου 2000, ο πρόεδρος του τρίτου τμήματος του Πρωτοδικείου χορήγησε στον Μ. Η. Shaw ευεργέτημα της πενίας.
- 14 Με διάταξη της 19ης Ιανουαρίου 2000, ο πρόεδρος του τρίτου τμήματος του Πρωτοδικείου επέτρεψε στη Whitbread να παρέμβει υπέρ της Επιτροπής.

- 15 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τρίτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία και, στα πλαίσια των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας, ζήτησε από τους διάδικους να απαντήσουν σε ορισμένες ερωτήσεις. Οι διάδικοι ανταποκρίθηκαν στο αίτημα αυτό.
- 16 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά τη δημόσια συνεδρίαση της 26ης Απριλίου 2001.
- 17 Οι προσφεύγοντες ζητούν από το Πρωτοδικείο:
- να ακυρώσει την προσβαλλομένη απόφαση
 - να καταδικάσει την Επιτροπή και τη Whitbread στα δικαστικά έξοδα.
- 18 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη
 - να καταδικάσει τους προσφεύγοντες στα δικαστικά έξοδα.

- 19 Η Whitbread υποστηρίζει τα αιτήματα της Επιτροπής, αλλά ζητεί επίσης να κηρυχθεί απαράδεκτη η προσφυγή ακυρώσεως.

Επί του παραδεκτού

20
έως
21 [...]

1. *Επί του ζητήματος αν η προσβαλλομένη απόφαση αφορά ατομικώς τους προσφεύγοντες*

Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων

22
έως
24 [...]

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 25 Πρέπει να υπομνηστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, υποκείμενα εκτός των αποδεκτών μιας αποφάσεως δεν μπορούν να ισχυριστούν ότι η απόφαση τα αφορά ατομικά κατά την έννοια του άρθρου 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ παρά μόνον αν τα θίγει λόγω ορισμένων ξεχωριστών ιδιοτήτων ή μιας πραγματικής καταστάσεως που τα χαρακτηρίζει σε σχέση προς κάθε άλλο πρόσωπο και, έτσι, τα εξατομικεύει κατά τρόπο ανάλογο προς αυτόν του αποδέκτη (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου

1963, 25/62, Plaumann κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 937, συγκεκριμένα σ. 942, και της 23ης Μαΐου 2000, C-106/99 P, Comité d'entreprise de la Société française de production κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-3659, σκέψη 39).

- 26 Εν προκειμένω, οι προσφεύγοντες άσκησαν προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως περί απαλλαγής μιας συμφωνίας στην οποία μετείχαν και ως προς την οποία υποστηρίζουν ότι τους επέβαλε τιμές που συνιστούν δυσμενή διάκριση και, κατ' αυτόν τον τρόπο, τους εμπόδισε να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό με τα ίδια όπλα. Ενώπιον των αγγλικών δικαστηρίων άσκησαν αγωγή αποζημιώσεως κατά της Whitbread λόγω του ότι τους επιβλήθηκαν, στο πλαίσιο της συμφωνίας απαλλαγής, υποχρεώσεις αντίθετες προς το άρθρο 85 της Συνθήκης. Επιπλέον, ένας από τους δύο προσφεύγοντες μετέσχαν στη διοικητική διαδικασία.
- 27 Εν όψει αυτών των περιστάσεων, οι οποίες, σε αντίθεση προς τον ισχυρισμό της Whitbread, μαρτυρούν ότι η προσβαλλομένη απόφαση επηρεάζει την προσωπική νομική κατάσταση των προσφευγόντων, οι εν λόγω προσφεύγοντες βρίσκονται σε μια πραγματική κατάσταση που τους εξαιτομκεύει κατά τρόπο ανάλογο προς αυτόν του αποδέκτη. Επομένως, η απόφαση τους αφορά ατομικά.
- 28 Το συμπέρασμα αυτό δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση λόγω του γεγονότος ότι οι συμβάσεις μισθώσεως που συνήφθησαν με τους προσφεύγοντες καταγγέλθηκαν μετά την κατάθεση της προσφυγής. Η Whitbread αναφέρθηκε συναφώς στην προπαρατεθείσα απόφαση Kruidvat κατά Επιτροπής, με την οποία διευκρινίστηκε ότι το γεγονός και μόνον ότι το ζήτημα της νομιμότητας μιας αποφάσεως είναι κρίσιμο για τη λύση διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον εθνικού δικαστηρίου δεν επιτρέπει στον προσφεύγοντα να ισχυριστεί, στο πλαίσιο προσφυγής περί ακυρώσεως της αποφάσεως αυτής, ότι εξαιτομκεύεται επαρκώς υπό την έννοια του άρθρου 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ (προπαρατεθείσα απόφαση του Δικαστηρίου Kruidvat κατά Επιτροπής, σκέψη 32).
- 29 Πρέπει, πρώτον, να τονιστεί ότι οι προϋποθέσεις του παραδεκτού της προσφυγής εκτιμώνται, με την επιφύλαξη του διαφορετικού ζητήματος της απωλείας του εννόμου συμφέροντος, κατά το χρονικό σημείο της ασκήσεως της προσφυγής (απόφαση του Δικαστηρίου της 27ης Νοεμβρίου 1984, 50/84, Bensider κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 3991, σκέψη 8). Όμως, κατά το χρονικό αυτό σημείο, οι

προσφεύγοντες εξακολουθούσαν να δεσμεύονται από τις επίδικες μισθώσεις. Δεύτερον, στην υπόθεση που αποτέλεσε την αφορμή για την έκδοση της προπαρατεθείσας απόφασης *Kruidvat* κατά Επιτροπής, η απόφαση περί ατομικής απαλλαγής ενός συστήματος επιλεκτικής διανομής αφορούσε νομικώς τον προσφεύγοντα, ο οποίος είχε ασκήσει προσφυγή ακυρώσεως κατά της απόφασης αυτής, μόνο λόγω του ότι είχε εναχθεί από ένα μέρος του συστήματος ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου για αθέμιτο ανταγωνισμό. Επομένως, η εθνική αυτή διαδικασία αποτελούσε απλώς τυχαίο γεγονός που συνδέεται με τη γενική σχέση μεταξύ αυτών που είναι εντός και αυτών που είναι εκτός του συστήματος (προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Fennelly για την έκδοση της προπαρατεθείσας απόφασης *Kruidvat* κατά Επιτροπής, Συλλογή, 1998, σ. I-7185, σημείο 51, στις οποίες παραπέμπει το Δικαστήριο με τη σκέψη 32 της απόφασης). Αντιθέτως, η προσβαλλόμενη απόφαση αφορά, εν προκειμένω, νομικώς τους προσφεύγοντες, όχι μόνο λόγω της υπάρξεως της εθνικής διαδικασίας περί αποζημιώσεως, αλλά και διότι μετείχαν της συμφωνίας που έτυχε απαλλαγής με την απόφαση αυτή. Η απόφαση περιέχει επιβεβαίωση της νομιμότητας της συμφωνίας που θεωρούσαν αντίθετη προς το άρθρο 85 της Συνθήκης και την οποία δεν είχαν, εν μέρει για τον λόγο αυτό, εκτελέσει πλήρως, κατάσταση που δικαιολόγησε την καταγγελία των μισθώσεών τους και τα αιτήματα πληρωμής της *Whitbread*.

2. Επί του εννόμου συμφέροντος

Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων

30
έως
31 [...]]

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

32 Πρέπει να υπομνηστεί ότι ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο πρέπει να δικαιολογεί υπαρκτό έννομο συμφέρον γεγεννημένο και ενεστώσ για την ακύρωση της προσβαλλομένης πράξεως (απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Σεπτεμβρίου 1992, T-138/89, NBV και NVB κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-2181, σκέψη 33).

- 33 Δεν αμφισβητείται ότι οι προσφεύγοντες είχαν έννομο συμφέρον κατά το χρονικό σημείο της καταθέσεως της προσφυγής.
- 34 Η Whitbread υποστηρίζει ότι το συμφέρον αυτό εξέλιπε εν τω μεταξύ συνεπεία της καταγγελίας της μισθώσεως. Επικαλείται, συναφώς, την προπαρατεθείσα απόφαση Casillo Grani κατά Επιτροπής. Στην υπόθεση που αποτέλεσε την αφορμή για την έκδοση αυτής της αποφάσεως, μια επιχείρηση είχε ασκήσει προσφυγή ακυρώσεως κατά αποφάσεως της Επιτροπής που επέτρεπε τη χορήγηση ενισχύσεων σε έναν ανταγωνιστή. Δεδομένου ότι η επιχείρηση κηρύχθηκε σε πτώχευση κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι παρείλκε η έκδοση αποφάσεως για τον λόγο ότι εξέλιπε το έννομο συμφέρον της προσφεύγουσας, ήτοι η κατάστασή της ανταγωνισμού με τον λήπτη της ενισχύσεως, κατόπιν κηρύξεως της πτωχεύσεως. Για να καταλήξει στο συμπέρασμα αυτό, το Πρωτοδικείο έλαβε πρόνοια να τονίσει ότι οι επίδικες ενισχύσεις δεν είχαν καταβληθεί στον ανταγωνιστή πριν από την κήρυξη της πτωχεύσεως, οπότε η προσβαλλομένη απόφαση δεν μπορούσε να επηρεάσει την ανταγωνιστική κατάσταση της προσφεύγουσας πριν αυτή κηρυχθεί σε κατάσταση πτωχεύσεως. Στην υπόθεση αυτή, η αμφισβήτηση της ανταγωνιστικής καταστάσεως της προσφεύγουσας ανταποκρινόταν, κατά το χρονικό σημείο της επελεύσεως του γεγονότος που επέφερε την εξάλειψη του εννόμου συμφέροντος, ήτοι η κήρυξη πτωχεύσεως, σε μια νομική κατάσταση ασφαλώς βεβαία, αλλά μόνο μελλοντική. Επομένως, κατά το χρονικό σημείο της επελεύσεως του γεγονότος που θεωρήθηκε, στην περίπτωση αυτή, ότι επέφερε την εξάλειψη του εννόμου συμφέροντος της προσφεύγουσας, η προσβαλλομένη πράξη δεν είχε ακόμα παραγάγει τα αποτελέσματα που αποτέλεσαν την αφορμή για την άσκηση της προσφυγής.
- 35 Εν προκειμένω, αντιθέτως, τα αποτελέσματα αυτά, ήτοι η υπαγωγή σε συμβατικές υποχρεώσεις που θεωρούνται αντίθετες προς τον ανταγωνισμό γεννήθηκαν από της συνάψεως και της παραγωγής αποτελεσμάτων των επίδικων συμβάσεων, επομένως πριν από το γεγονός το οποίο, κατά τη Whitbread, επέφερε την εξάλειψη του εννόμου συμφέροντος των προσφευγόντων, ήτοι την καταγγελία των μισθώσεων.
- 36 Επιπλέον, οι προσφεύγοντες διατηρούν, μετά την καταγγελία των συμβάσεών τους, υλικό και ηθικό συμφέρον για τη λύση της παρούσας διαφοράς, εφόσον άσκησαν ενώπιον των αγγλικών δικαστηρίων αγωγές αποζημιώσεως για τη ζημία που ισχυρίζονται ότι υπέστησαν λόγω του γεγονότος ότι τους επιβλήθηκε υποχρέωση αγοράς μύρας που θεωρούν, σε αντίθεση προς την άποψη την οποία εκφράζει η Επιτροπή στην προσβαλλομένη απόφαση, αντίθετη προς το άρθρο 85 της Συνθήκης.

37 Επομένως, η προσφυγή είναι παραδεκτή.

Επί της ουσίας

38 Πρέπει να υπομνησθεί ότι ο ασκούμενος από τον κοινοτικό δικαστή έλεγχος για τις περίπλοκες οικονομικής φύσεως εκτιμήσεις στις οποίες προβαίνει η Επιτροπή κατά την άσκηση της εξουσίας εκτιμήσεως που της απονέμει το άρθρο 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης ως προς κάθε μία από τις τέσσερις προϋποθέσεις που περιέχει περιορίζεται αναγκαστικά στην εξέταση του αν τηρήθηκαν οι κανόνες διαδικασίας και αιτιολογίας, καθώς και αν τα πραγματικά περιστατικά ήταν ακριβή και δεν συντέρεχε προδήλως πεπλανημένη εκτίμηση ή κατάχρηση εξουσίας (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Νοεμβρίου 1987, 142/84 και 156/84, BAT και Reynolds κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 4487, σκέψη 62, και του Πρωτοδικείου της 22ας Οκτωβρίου 1997, T-213/95 και T-18/96, SCK και FNK κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-1739, σκέψη 190).

39 Οι προσφεύγοντες καταφέρονται κατά διαφόρων εκτιμήσεων στις οποίες προβαίνει η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση, ήτοι αυτών που αφορούν την εξειδίκευση της υποχρέωσης αγοράς ανά είδος μπύρας, τον συμψηφισμό της τιμής αποκλήσεως, την ύπαρξη άλλων περιορισμών και τη δυνατότητα χορηγήσεως ατομικής απαλλαγής της οποίας οι προϋποθέσεις τηρήθηκαν μόνο μετά τη σύναψη της συμφωνίας που έτυχε απαλλαγής.

1. Επί της εξειδικεύσεως της υποχρέωσης αγοράς ανά είδος μπύρας

40 Η Επιτροπή τονίζει στην προσβαλλόμενη απόφαση (αιτιολογική σκέψη 42) ότι η υποχρέωση αγοράς μπύρας που προβλέπεται από τις οικείες συμβάσεις αφορά τα είδη μπύρας που ορίζονται στο παράρτημα της συμβάσεως μισθώσεως. Διαπιστώνει ότι η εξειδίκευση αυτή της δεσμεύσεως ανά είδος μπύρας δεν ανταποκρίνεται στο

άρθρο 6 του κανονισμού 1984/83, κατά το οποίο η εξαίρεση ανά κατηγορία αναφέρεται μόνο στις συμφωνίες που αφορούν «ορισμένους ζύθους ή ορισμένους ζύθους και ορισμένα άλλα ποτά που καθορίζονται στη συμφωνία», επομένως στις προβλέπουσες εξειδίκευση ανά σήμα ή ανά ονομασία. Καταλήγει ότι οι επίμαχες συμβάσεις δεν μπορούν να τύχουν της εν λόγω εξαιρέσεως ανά κατηγορία (αιτιολογικές σκέψεις 147 έως 149 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

- 41 Η Επιτροπή, στο πλαίσιο της αναλύσεως της δυνατότητας χορηγήσεως ατομικής απαλλαγής, διαπιστώνει, στην αιτιολογική σκέψη 153 της προσβαλλομένης αποφάσεως, βάσει γενικών θεωρήσεων ως προς την επαλήθευση της προϋποθέσεως που συνάγεται από τη βελτίωση της διανομής, ότι η εξειδίκευση της δεσμεύσεως ανά είδος πρέπει να διευκολύνει τη λειτουργία των συμφωνιών αποκλειστικής αγοράς μπύρας στο Ηνωμένο Βασίλειο πιο αποτελεσματικά από την εξειδίκευση που προβλέπεται στον κανονισμό 1984/83, διότι καθιστά ευκολότερη την προσθήκη αλλοδαπών ή νέων σημάτων ζυθοποιών στους τιμοκαταλόγους, καθόσον δεν απαιτείται η συναίνεση όλων των λιανοπωλητών. Η παρατήρηση αυτή είναι ιδίως βάσιμη εν προκειμένω, λόγω του μεγάλου αριθμού ζύθων που προμηθεύει η Whitbread στους δεσμευμένους λιανοπωλητές της και της συχνότητας με την οποία ο ζυθοποιός αυτός προσθέτει ή αντικαθιστά μια μπύρα στον τιμοκατάλόγό του συμπεριλαμβανομένων των αλλοδαπών σημάτων.

Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων

42
έως
46

[...]

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 47 Πρέπει, πρωτίστως, να τονιστεί ότι η αιτιολογική σκέψη 153 της προσβαλλομένης αποφάσεως περιγράφει ένα από τα επιχειρήματα που η Επιτροπή απαρίθμησε, στις αιτιολογικές σκέψεις 150 έως 154 της εν λόγω αποφάσεως, για να καταλήξει στο

συμπέρασμα ότι οι επίμαχες συμφωνίες συνεπάγονται βελτίωση της διανομής. Όμως, οι προσφεύγοντες δεν επέκριναν τα άλλα επιχειρήματα πλην του εκτιθεμένου στην ανωτέρω αιτιολογική σκέψη 153, και μάλιστα ούτε αυτά που αντλούνται από το γεγονός ότι οι επίμαχες συμφωνίες διευκολύνουν αισθητά την ανέγερση, τον εκσυγχρονισμό, τη συντήρηση και τη λειτουργία των καταστημάτων καταναλώσεως ποτών (αιτιολογική σκέψη 150 της προσβαλλομένης αποφάσεως) ούτε αυτό που αντλείται από το γεγονός ότι οι ίδιες αυτές συμφωνίες αποτελούν κίνητρο για τον μεταπωλητή να αφιερώσει όλους τους διαθέσιμους πόρους του στην πώληση των προϊόντων της συμβάσεως, συνεπάγονται μακροχρόνια συνεργασία μεταξύ των συμβαλλομένων μερών που τους επιτρέπει τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων και της εξυπηρέτησης της πελατείας εκ μέρους του μεταπωλητή και καθιστούν δυνατή την αποδοτική οργάνωση της παραγωγής και της διανομής, άρα την προσαρμογή του αριθμού και των χαρακτηριστικών των καταστημάτων καταναλώσεως ποτών προς τις επιθυμίες της πελατείας (αιτιολογική σκέψη 151 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Επομένως, αν υποθεθεί ότι η επίκρισή τους κατά του επιχειρήματος που εκτίθεται στην αιτιολογική σκέψη 153 της προσβαλλομένης αποφάσεως γίνει δεκτή, δεν αποδεικνύεται παρά ταύτα ότι οι επίμαχες συμφωνίες συνεπάγονται βελτίωση της διανομής. Η εν λόγω επίκριση δεν μπορεί, αφεαυτής, να καταδείξει ότι δεν τηρήθηκε μία από τις προϋποθέσεις χορηγήσεως ατομικής απαλλαγής. Επομένως, στερείται λυσιτελείας.

48. Επικουρικώς, όσον αφορά το βάσιμο της επικρίσεως, πρέπει να παρατηρηθεί, πρώτον, ότι, από την άποψη της προσβάσεως των αλλοδαπών ή νέων ζυθοποιών στη βρετανική αγορά της μπίρας που καταναλίσκονται επί τόπου, το πλεονέκτημα που συνήγαγε η Επιτροπή από την εξειδίκευση της δεσμεύσεως ανά είδος μπίρας, ήτοι ότι επιτρέπεται να προστεθούν ευκολότερα τα σήματα αλλοδαπών ή νέων ζυθοποιών στα τιμολόγια, διότι δεν απαιτείται η συναίνεση όλων των λιανοπωλητών, δεν τίθεται σοβαρά υπό αμφισβήτηση από το γεγονός ότι συνεπάγεται, ως ανυπαροχή, ότι οι δεσμευμένοι λιανοπωλητές υφίστανται μεγαλύτερες υποχρεώσεις αποκλειστικής αγοράς. Βεβαίως, στο σύστημα που προβλέπεται από τον κανονισμό 1984/83, η υποχρέωση αγοράς αφορά μόνον ορισμένες μπίρες ή ορισμένες μπίρες και ορισμένα άλλα ποτά που καθορίζονται στη συμφωνία (απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης φεβρουαρίου 1991, C-334/89, Δηλιμίτης, Συλλογή 1991, σ. I-935, σκέψη 36). Επομένως, δεν αφορά τις μπίρες του ίδιου είδους, αλλά μόνον σήματα μπίρας διαφορετικά από αυτά που εξειδικεύονται στη συμφωνία. Επομένως, είναι νοητό ο συνδεδεμένος λιανοπωλητής να μπορεί να εφοδιάζεται με μπίρες του ίδιου είδους με αυτό στο οποίο ανήκουν σήματα που εξειδικεύονται στη συμφωνία από τρίτες επιχειρήσεις και ότι οι επιχειρήσεις αυτές μπορούν επίσης να έχουν πρόσβαση στην αγορά μέσω των δεσμευμένων λιανοπωλητών. Η δυνατότητα αυτή είναι πάντως καθαρά θεωρητική. Πράγματι, το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1984/83 επιτρέπει ρητώς στον προμηθευτή να επιβάλλει στον μεταπωλητή την

υποχρέωση να μη διανέμει στο κατάστημα καταναλώσεως ποτών που καθορίζεται στη συμφωνία μπύρες και άλλα ποτά που προσφέρονται από τρίτες επιχειρήσεις και είναι του ίδιου είδους με τις μπύρες ή τα ποτά που παραδίδονται βάσει της συμφωνίας.

- 49 Στο καθοριζόμενο από τον κανονισμό 1984/83 σύστημα, το οποίο παρέχει δικαίωμα για εξαιρέση ανά κατηγορία και επιβάλλει εξειδίκευση ανά σήμα μπύρας, ο προμηθευτής δικαιούται επομένως, και στην πράξη δεν θα παραλείψει, να απαγορεύει στους δεσμευμένους λιανοπωλητές του να εφοδιάζονται από τρίτους με μπύρες του ίδιου είδους με αυτό στο οποίο ανήκουν τα σήματα που εξειδικεύονται στη συμφωνία. Οι δεσμευμένοι λιανοπωλητές δυνάμει συμφωνιών που απαλλάσσονται βάσει του κανονισμού 1984/83, οι οποίες προβλέπουν επομένως εξειδίκευση ανά σήμα μπύρας, δεν είναι συνεπώς, στην πραγματικότητα, ελεύθεροι να συνάπτουν ευθέως συμβάσεις προμηθείας με αλλοδαπούς ή νέους ζυθοποιούς. Από την άποψη της προσβάσεως των αλλοδαπών ή νέων ζυθοποιών στη σχετική αγορά, είναι επομένως αδιάφορο το αν οι συμφωνίες προβλέπουν, σύμφωνα με το σύστημα που προβλέπεται από τον κανονισμό 1984/83, εξειδίκευση της δεσμεύσεως ανά σήμα μπύρας ή, όπως στις επίμαχες συμφωνίες, εξειδίκευση της δεσμεύσεως ανά είδος μπύρας. Η Επιτροπή διαπιστώνει, ορθώς, στην αιτιολογική σκέψη 153 της προσαλλομένης αποφάσεως, ότι εν πάση περιπτώσει ο δεσμευμένος λιανοπωλητής, ακόμα και στο πλαίσιο συμφωνίας απαλλασσόμενης βάσει του κανονισμού 1984/83, δεν είναι σε θέση να προσθέσει με δική του πρωτοβουλία σήματα μπύρας, λόγω του ότι ο ζυθοποιός έχει το δικαίωμα να απαγορεύσει την πώληση εκ μέρους του δεσμευμένου λιανοπωλητή άλλων σημάτων μπύρας του ίδιου είδους στο κατάστημά του. Κατά συνέπεια, ο δεσμευμένος λιανοπωλητής, είτε έχει συνάψει συμφωνία απαλλασσόμενη από τον κανονισμό 1984/83 ή μια από τις επίμαχες συμφωνίες, δεν μπορεί να ασκήσει θετική ή αρνητική επιρροή στον βαθμό του κλειστού χαρακτήρα της βρετανικής αγοράς της μπύρας που καταναλίσκεται επί τόπου.

- 50 Επομένως, σε αντίθεση προς τον ισχυρισμό των προσφευγόντων, η εξειδίκευση της δεσμεύσεως ανά είδος μπύρας δεν οξύνει τη στεγανοποίηση της αγοράς. Συνάγεται επίσης ότι δεν είναι βάσιμες οι επικρίσεις των προσφευγόντων, που αντλούνται από τον φερόμενο λιγότερο ικανοποιητικό χαρακτήρα της έμμεσης μόνον δυνατότητας προσβάσεως στην αγορά που ευνοείται από την εν λόγω εξειδίκευση σε σχέση με αυτήν, άμεση, που θα ευνοούνταν από την εξειδίκευση της δεσμεύσεως ανά σήμα μπύρας. Πράγματι, σε περίπτωση εξειδίκευσεως της δεσμεύσεως ανά σήμα μπύρας, οι αλλοδαποί ή νέοι ζυθοποιοί δεν θα μπορούν στην πράξη, λόγω του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1984/83, να πωλούν απευθείας στους δεσμευμένους λιανοπωλητές μπύρες του ίδιου είδους με αυτό που αφορούν τα σήματα που εξειδικεύονται στη συμφωνία αποκλειστικής αγοράς. Η εξειδίκευση της

δεσμεύσεως ανά σήμα δεν ευνοεί επομένως, στην πράξη, αμεσότερη δυνατότητα προσβάσεως στη σχετική αγορά απ' ό,τι η εξειδίκευση της δεσμεύσεως ανά είδος.

- 51 Δεύτερον, η εξειδίκευση της δεσμεύσεως ανά τύπο μπίρας ευνοεί την πρόσβαση αλλοδαπών ή νέων ζυθοποιών στην αγορά πιο αποτελεσματικά από την εξειδίκευση ανά σήμα μπίρας που προβλέπει ο κανονισμός 1984/83. Πράγματι, όπως ορθώς τονίζει η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 153 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η εξειδίκευση αυτή επιτρέπει την προσθήκη στους τιμοκαταλόγους των σημάτων αλλοδαπών ή νέων ζυθοποιών που αφορούν έναν από τους τύπους μπίρας που προβλέπονται στη συμφωνία αποκλειστικής αγοράς μπίρας χωρίς αυτό να απαιτεί τη συμφωνία όλων των δεσμευμένων λιανοπωλητών. Αντιθέτως, η εξειδίκευση της δεσμεύσεως ανά σήμα μπίρας δεν επιτρέπει την πρόσβαση αλλοδαπών ή νέων ζυθοποιών στη σχετική αγορά παρά μόνον υπό πολύ πιο δύσκολες συνθήκες. Οι ζυθοποιοί αυτοί είναι, πράγματι, αναγκασμένοι, στην πράξη, λόγω του δικαιώματος που παρέχει το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1984/83 στον εκμισθωτή ζυθοποιό, εκτός από το να λαμβάνουν την έγκρισή του προκειμένου να μπορούν να πωλούν τις μπίρες τους σε δεσμευμένους λιανοπωλητές, να λαμβάνουν ατομική έγκριση από κάθε ένα δεσμευμένο λιανοπωλητή.
- 52 Τρίτον, οι προσφεύγοντες δεν αμφισβητούν τη διαπίστωση στην οποία κατέληξε η Επιτροπή με την αιτιολογική σκέψη 173 της προσβαλλομένης αποφάσεως, δηλαδή ότι η Whitbread εισήγαγε, βάσει της εξειδικεύσεως της δεσμεύσεως ανά είδος μπίρας, σε σημαντικό βαθμό ανταγωνιστικά σήματα μπίρας στα μισθωμένα καταστήματά της. Από την ίδια αιτιολογική σκέψη προκύπτει ότι για το χρονικό διάστημα 1994-1998 η Whitbread εισήγαγε, κατά μέσον όρο, τρία σήματα βαρελίσιας μπίρας στα μισθωμένα καταστήματά της κάθε χρόνο, ότι τα σήματα αυτά περιλαμβάνουν τις μπίρες του τύπου ale, όπως είναι οι Fullers London Pride, Greene King IPA και Adnams, και ότι η Whitbread περιέλαβε επίσης στις μπίρες της 30 περίπου μπίρες σε φιάλες άλλων σημάτων, περιλαμβανομένων των Budweiser, Hoegaarden Grand Cru και Leffe Blonde.
- 53 Ο πολύ γενικός ισχυρισμός των προσφευγόντων, ότι οι Βρετανοί ζυθοποιοί δεν διαθέτουν σήματα μπίρας που ανήκουν σε αλλοδαπούς ή ανταγωνιστές ζυθοποιούς, εκτός αν πρόκειται για διαφορετικό τύπο μπίρας, αντικρούεται επομένως από αυτή την πολύ λεπτομερή διαπίστωση.

- 54 Κατά συνέπεια, οι προσφεύγοντες δεν απέδειξαν ότι είναι πλημμελής λόγω πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως η διαπίστωση στην οποία κατέληξε η Επιτροπή με την αιτιολογική σκέψη 153 της προσβαλλομένης απόφασεως, ότι το θεωρητικό πλεονέκτημα που παρουσιάζει η εξειδίκευση της δεσμεύσεως ανά τύπο μπύρας υλοποιείται στην πρακτική της Whitbread, εν όψει του μεγάλου αριθμού μπυρών που προμηθεύει η Whitbread στους δεσμευμένους λιανοπωλητές της και της συχνότητας με την οποία ο ζυθοποιός αυτός προσθέτει ή αντικαθιστά μια μπύρα στον τιμοκατάλογό του, περιλαμβανομένων των αλλοδαπών σημάτων.
- 55 Επομένως, ο ισχυρισμός με τον οποίο βάλλεται η εκ μέρους της Επιτροπής εκτίμηση της εξειδικεύσεως της δεσμεύσεως ανά είδος μπύρας πρέπει να απορριφθεί.

2. Επί του συμψηφισμού της τιμής αποκλίσεως

- 56 Στην προσβαλλομένη απόφαση, η Επιτροπή διερωτάται, στο πλαίσιο της εξετάσεως των προϋποθέσεων που προβλέπονται από το άρθρο 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, αν η βελτίωση της διανομής, την οποία θεωρούσε εκ πρώτης όψεως δεδομένη, τίθεται ενδεχομένως υπό αμφισβήτηση λόγω του γεγονότος ότι οι δεσμευμένοι λιανοπωλητές υφίστανται την τιμολόγηση υψηλότερων τιμών απ' ό,τι οι μη δεσμευμένοι λιανοπωλητές. Συναφώς, κατέληξε ότι η διάκριση αυτή μέσω των τιμών υφίσταται πράγματι, πλην όμως θεώρησε ότι αντισταθμίζεται από την ύπαρξη πλεονεκτημάτων που αποβαίνουν αποκλειστικώς προς όφελος των δεσμευμένων λιανοπωλητών.
- 57 Οι προσφεύγοντες επικρίνουν τα δύο στοιχεία της συλλογιστικής της Επιτροπής. Αφενός, οι διαφορές τιμών τις οποίες υφίστανται οι δεσμευμένοι λιανοπωλητές είναι μεγαλύτερες από αυτές που δέχθηκε η Επιτροπή. Αφετέρου, τα πλεονεκτήματα που επιφέρουν συμψηφισμό αυτών των διαφορών τιμών είναι λιγότερο σημαντικά από αυτά που δέχθηκε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση.

Επί της τιμής αποκλίσεως

- 58 Η Επιτροπή διευκρίνισε, στην αιτιολογική σκέψη 160 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι εκπτώσεις παρέχονται σε όλους τους επιχειρηματίες της βρετανικής αγοράς των επιτόπιας καταναλώσεως ποτών που δεν έχουν συνάψει συμφωνία προβλέπουσα υποχρέωση αποκλειστικής αγοράς οι οποίοι εφοδιάζονται από τη Whitbread ήτοι: χονδρέμποροι, αλυσίδες καταστημάτων καταναλώσεως ποτών, άλλοι ζυθοποιοί και μεμονωμένοι ανεξάρτητοι λιανοπωλητές. Επιπλέον, οι εκπτώσεις που χορηγούνται στους χονδρέμπορους, στα καταστήματα υπό την άμεση διαχείριση του ζυθοποιού, στις αλυσίδες καταστημάτων καταναλώσεως ποτών και στους άλλους ζυθοποιούς είναι, κατά μέσον όρο, υψηλότερες από αυτές των οποίων τυγχάνουν οι μεμονωμένοι ανεξάρτητοι λιανοπωλητές.
- 59 Η Επιτροπή, εκτιμώντας αυτές τις εκπτώσεις, στο πλαίσιο της συγκρίσεως που πραγματοποιήθηκε με την κατάσταση των λιανοπωλητών που συνδέονται με τη Whitbread, έλαβε υπόψη μόνον αυτές που παρέχονται στους μεμονωμένους ανεξάρτητους λιανοπωλητές. Ο περιορισμός αυτός του πεδίου ελέγχου δικαιολογήθηκε με παραπομπή στο άρθρο 14, στοιχείο γ', σημείο 2, του κανονισμού 1984/83. Το άρθρο αυτό ορίζει ότι η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να ανακαλέσει το ευεργέτημα της εφαρμογής του κανονισμού αυτού, όταν διαπιστώσει, στη συγκεκριμένη περίπτωση, ότι συμφωνία που εξαιρείται σύμφωνα με τον κανονισμό αυτό έχει εντούτοις ορισμένα αποτελέσματα που είναι ασυμβίβαστα με τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, ιδίως όταν ο προμηθευτής επιβάλλει, χωρίς αντικειμενικά εύλογη αιτία, σε μεταπωλητή που δεσμεύεται με υποχρέωση αποκλειστικής προμήθειας λιγότερο ευνοϊκές τιμές ή όρους πωλήσεως απ' ό,τι σε άλλους μεταπωλητές «που βρίσκονται στο ίδιο στάδιο διανομής».
- 60 Η Επιτροπή παρατήρησε συναφώς, στην αιτιολογική σκέψη 162 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι από τις διάφορες κατηγορίες ανταγωνιστών των προαναφερθέντων δεσμευμένων λιανοπωλητών μόνον οι μεμονωμένοι ανεξάρτητοι λιανοπωλητές είναι μεταπωλητές που βρίσκονται στο ίδιο στάδιο διανομής όπως οι δεσμευμένοι λιανοπωλητές, ήτοι, εν προκειμένω, στο στάδιο της λιανικής πωλήσεως, και αγοράζουν άμεσα τη μπίρα τους από τη Whitbread με τους όρους της αγοράς. Επομένως, οι ανεξάρτητοι λιανοπωλητές θεωρήθηκαν ότι συνιστούν την ομάδα αναφοράς.

- 61 Συνεπώς, υπολόγισε την απόκλιση μεταξύ της τιμής που καταβάλλουν οι δεσμευμένοι λιανοπωλητές και της μέσης τιμής που καταβάλλουν οι μεμονωμένοι ανεξάρτητοι λιανοπωλητές και την οποία περιέλαβε στον πίνακα 3 που περιέχει η αιτιολογική σκέψη 93 της προσβαλλομένης αποφάσεως και από τον οποίο προκύπτει ότι η διαφορά αυτή, η οποία ήταν το 1990/1991 21 λίρες στερλίνες (GBP) ανά βαρέλι μπύρας, αυξήθηκε προοδευτικά για να φθάσει τις 40 GBP ανά βαρέλι το 1996/1997.

Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων

62
έως
65 [...]]

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 66 Πρέπει, εκ προοιμίου, να τονιστεί ότι η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 20 της προσβαλλομένης αποφάσεως έλαβε υπόψη τη μικρή σημασία των μη ζυθοποιών χονδρεμπόρων στη βρετανική αγορά, διαπιστώνοντας ότι αυτοί αντιπροσώπευαν το 1995/1996 μόλις το 6 % περίπου της διανομής, έναντι 5 % το 1985. Από τη διαπίστωση αυτή συνήγαγε, στην αιτιολογική σκέψη 123 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι είναι δύσκολο για τον αλλοδαπό ζυθοποιό, ή για ένα νέο ζυθοποιό, να διεισδύσει ανεξάρτητα στην αγορά. Το στοιχείο αυτό, μαζί με άλλα, ώθησε την Επιτροπή να καταλήξει, στην αιτιολογική σκέψη 127 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η βρετανική αγορά μπύρας που καταναλίσκεται επί τόπου ήταν κλειστή, πράγμα που δεν αμφισβητήθηκε εν προκειμένω.

- 67 Κατά τους προσφεύγοντες, αυτή η αδύναμη θέση των μη ζυθοποιών χονδρεμπόρων και, κατ' επέκταση, η ισχυρή θέση των εγχωρίων ζυθοποιών στο χονδρεμπόριο είχαν

σημαντική επίπτωση στην τιμή της μύρας, λόγω του γεγονότος ότι οι ζυθοποιοί, ενεργώντας ως χονδρέμποροι έναντι των μη δεσμευμένων λιανοπωλητών, παρέχουν σ' αυτούς εκπτώσεις τη σημασία των οποίων υποτίμησε η Επιτροπή.

68 Συναφώς, οι προσφεύγοντες εκθέτουν, πρώτον, ότι ο καθορισμός της ομάδας αναφοράς που έλαβε υπόψη η Επιτροπή είναι υπερβολικά περιοριστικός, διότι θα έπρεπε να συμπεριλάβει, εκτός από τους μεμονωμένους ανεξάρτητους λιανοπωλητές, τις αλυσίδες καταστημάτων καταναλώσεως ποτών, τα καταστήματα τα οποία διαχειρίζονται οι ζυθοποιοί και τις λέσχες.

69 Επιβάλλεται, πάντως, η διαπίστωση ότι τα μεμονωμένα ανεξάρτητα καταστήματα που αποτελούν την επιλεγείσα ομάδα αναφοράς είναι οι μόνες επιχειρήσεις που βρίσκονται στο ίδιο στάδιο διανομής με τους λιανοπωλητές που συγκρίνονται με τη Whitbread, κατάσταση, επομένως, που επιτρέπει έγκυρη σύγκριση με τους λιανοπωλητές αυτούς.

70 Δεν αμφισβητείται εν προκειμένω ότι οι εκπτώσεις που παρέχει η Whitbread είναι σημαντικότερες όσο μεγαλύτερη είναι η ποσότητα μύρας που αγοράζει ο μεταπωλητής. Όμως, από την άποψη αυτή, μόνον οι μεμονωμένοι ανεξάρτητοι λιανοπωλητές βρίσκονται σε κατάσταση παρόμοια προς αυτήν των λιανοπωλητών που συνδέονται με τη Whitbread, διότι, όπως και αυτοί, είναι λιανοπωλητές που εφοδιάζονται ατομικώς από τη Whitbread. Αντιθέτως, ο εφοδιασμός με παραγόμενη από τη Whitbread μύρα των καταστημάτων τα οποία διαχειρίζονται αλυσίδες καταστημάτων καταναλώσεως ποτών ή άλλα πλην της Whitbread ζυθοποιεία πραγματοποιείται γενικώς για το σύνολο αυτών των αλυσίδων ή ζυθοποιείων. Κατά συνέπεια, οι ποσότητες μύρας που παραγγέλλονται κατ' αυτόν τον τρόπο είναι πολύ πιο σημαντικές από αυτές που παραγγέλλονται από μεμονωμένους ανεξάρτητους λιανοπωλητές και, επομένως, οι εκπτώσεις τιμών που παρέχει η Whitbread συνεπεία αυτών των γενικών παραγγελιών είναι μεγαλύτερες από αυτές που παρέχονται για τις παραγγελίες των μεμονωμένων ανεξάρτητων λιανοπωλητών.

71 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως μη περιλαμβάνοντας στην ομάδα αναφοράς τα καταστήματα τα οποία διαχειρίζονται αλυσίδες καταστημάτων καταναλώσεως ποτών ή ζυθοποιούς.

- 72 Όσον αφορά την τρίτη κατηγορία καταστημάτων στην οποία αναφέρονται οι προσφεύγοντες, ήτοι τις λέσχες, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι από την αιτιολογική σκέψη 162 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι οι εκπτώσεις τιμών που παρέχονται στις μη δεσμευμένες λέσχες ελήφθησαν υπόψη όπως ακριβώς και αυτές που παρέχονται στους μεμονωμένους ανεξάρτητους λιανοπωλητές. Οι λέσχες αυτές περιλαμβάνονται επομένως στην ομάδα αναφοράς. Αντιθέτως, αυτές που είναι συνδεδεμένες με ένα ζυθοποιό, καθ' υπόθεση, διαφορετικό από τη Whitbread, παρουσιάζουν, μαζί με τα καταστήματα των οποίων τη διαχείριση έχουν αλυσίδες καταστημάτων καταναλώσεως ποτών ή ζυθοποιεία, το κοινό χαρακτηριστικό ότι δεν προβαίνουν οι ίδιες, ατομικώς, στον εφοδιασμό τους με μύζρα παραγόμενη από τη Whitbread, αλλά ο εφοδιασμός αυτό πραγματοποιείται, γενικώς, σε προηγούμενο στάδιο της διανομής από το ζυθοποιείο με το οποίο είναι συνδεδεμένες. Από την άποψη του εφοδιασμού τους με μύζρα παραγόμενη από τη Whitbread, και επομένως των ενδεχομένων εκπτώσεων τιμών που παρέχονται, οι λέσχες αυτές δεν βρίσκονται επομένως στο ίδιο στάδιο της διανομής με τα καταστήματα που συνδέονται με τη Whitbread και δεν μπορούν, κατά συνέπεια, να περιλαμβάνονται στην ομάδα αναφοράς, σκοπός της οποίας είναι να καταστεί δυνατή η έγκυρη σύγκριση με την κατάσταση των ανωτέρω λιανοπωλητών. Επιπλέον, όπως διευκρίνισε η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 161 της προσβαλλομένης αποφάσεως, οι λέσχες δεν συνιστούν άμεσους ανταγωνιστές των δεσμευμένων λιανοπωλητών, παρά μόνο σε περιορισμένη έκταση συνεπεία περιορισμένης προσβάσεως.
- 73 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως μη περιλαμβάνοντας στην ομάδα αναφοράς τις δεσμευμένες λέσχες.
- 74 Δεύτερον, οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η διαφορά τιμών που έλαβε υπόψη η Επιτροπή δεν αντιστοιχεί στις πραγματικές εκπτώσεις που προσφέρει η Whitbread.
- 75 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι από την αιτιολογική σκέψη 53 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η Επιτροπή υπολόγισε τη διαφορά τιμών χρησιμοποιώντας, ως έγγραφο αναφοράς, την έκθεση που κατάρτισε τον Μάιο του 1995 το Office of Fair Trading (στο εξής: OFT) κατόπιν της έρευνάς του επί της πολιτικής τιμών που εφαρμόζουν οι ζυθοποιοί στο επίπεδο του χονδρικού εμπορίου, έκθεση που συμπληρώθηκε περαιτέρω με τα αποτελέσματα άλλων ερευνών. Από το παράρτημα 5 του υπομνήματος παρεμβάσεως της Whitbread προκύπτει ότι, στο

πλαίσιο της καταρτίσεως της εν λόγω εκθέσεως, το OFT προέβη σε πολλαπλές επαληθεύσεις στη Whitbread με αντικείμενο τον προσδιορισμό των διαφόρων τιμών. Προκύπτει τελικά, εν όψει του παραρτήματος 4 αυτού του υπομνήματος παρεμβάσεως, ότι για το ζήτημα αυτό επίσης η Επιτροπή ζήτησε, κατά τη διάρκεια του διοικητικού σταδίου της προετοιμασίας εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, διάφορα πληροφοριακά στοιχεία κατόπιν της επαληθεύσεως στην οποία προέβη στις εγκαταστάσεις της Whitbread στις 17 και 18 Μαρτίου 1997 και μιας συσκέψεως μεταξύ των εκπροσώπων της Επιτροπής και της Whitbread στις 16 Δεκεμβρίου 1997.

- 76 Οι διαφορές τιμών που αναφέρονται στον πίνακα 3 της αιτιολογικής σκέψης 93 της προσβαλλομένης αποφάσεως προσδιορίστηκαν βάσει ενδελεχούς έρευνας που διενήργησε η Επιτροπή.
- 77 Οι προσφεύγοντες αμφισβητούν την ορθότητα αυτού του συμπεράσματος υποστηρίζοντας ότι τα μη δεσμευμένα καταστήματα μπορούσαν να επιτύχουν εκπτώσεις 85,53 GBP ανά βαρέλι μπύρας και ότι η μέση τιμή αποκλίσεως ανά βαρέλι ήταν στην πραγματικότητα 60 GBP.
- 78 Ο πρώτος ισχυρισμός στηρίζεται σε μια προσφορά που έκανε η Whitbread τον Νοέμβριο του 1997 σε κατάσταση καταναλώσεως ποτών του οποίου η ετήσια πώληση μπύρας υπερβαίνει το ισοδύναμο των 400 βαρελιών μπύρας την οποία ο δικηγόρος των προσφευγόντων ανακοίνωσε στην Επιτροπή με έγγραφο της 26 Φεβρουαρίου 1998. Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, ανεξάρτητα από το ζήτημα αν ένα τέτοιο κατάστημα καταναλώσεως ποτών είναι συγκρίσιμο, από απόψεως πωλούμενης ποσότητας μπύρας, με τα καταστήματα που συνδέονται με τη Whitbread και με τα μεμονωμένα ανεξάρτητα καταστήματα, το ποσό των 85,53 GBP αντιστοιχεί στο ακαθάριστο ύψος μιας εκπτώσεως τιμής. Όμως, η τιμή αποκλίσεως, όπως προσδιορίστηκε από την Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 54 της προσβαλλομένης αποφάσεως, εκφράζει τη διαφορά μεταξύ των εκπτώσεων που χορηγεί η Whitbread στα μεμονωμένα ανεξάρτητα καταστήματα και των εκπτώσεων που χορηγεί στα δεσμευμένα καταστήματά της. Επιπλέον, οι εκπτώσεις τιμών που χορηγούνται στα μεμονωμένα ανεξάρτητα καταστήματα και οι οποίες ελήφθησαν υπόψη για τον υπολογισμό της αποκλίσεως τιμής αποτελούν μέσα μεγέθη που καθορίστηκαν βάσει των εκπτώσεων τιμών που παρέχονται στο σύνολο των μεμονωμένων ανεξάρτητων καταστημάτων που εφοδιάζονται από τη Whitbread. Επομένως, το επιχείρημα των προσφευγόντων δεν είναι βάσιμο.

- 79 Ο δεύτερος ισχυρισμός που διατυπώνεται στο σημείο 4.16 του δικογράφου της προσφυγής και αντλείται από το ότι η μέση απόκλιση τιμής ανά βαρέλι είναι στην πραγματικότητα 60 GBP ουδόλως διευκρινίζεται ούτε συνιστά αρχή αποδείξεως. Είχε ήδη διατυπωθεί στο πλαίσιο των παρατηρήσεων που κατατέθηκαν στις 27 Οκτωβρίου 1997 από τον δικηγόρο των προσφευγόντων επ' ονόματι τριών δεσμευμένων λιανοπωλητών, μεταξύ των οποίων του προσφεύγοντος Shaw σε σχέση με την ανακοίνωση της Επιτροπής βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 3, του κανονισμού 17. Το μόνο στοιχείο που θα μπορούσε ενδεχομένως να θεωρηθεί ως ένδειξη συνίσταται σε ερωτηματολόγια που συμπλήρωσαν οι εν λόγω τρεις λιανοπωλητές και στα οποία σημείωσαν ποιες ήταν, κατ' αυτούς, οι εκπτώσεις τιμών που χορηγούνταν στους ανταγωνιστές τους.
- 80 Τα στοιχεία που παρασχέθηκαν από τους ανωτέρω λιανοπωλητές δεν μπορούν να θεωρηθούν ως αποδεικτικά στοιχεία. Πράγματι, πρόκειται για απλούς ισχυρισμούς που δεν δικαιολογούνται και προέρχονται μόνον από τρεις δεσμευμένους λιανοπωλητές επί συνόλου περίπου 2 000. Επιπλέον, οι εκπτώσεις τιμών που αναφέρουν οι ενδιαφερόμενοι είναι ακαθάριστοι αριθμοί που δεν αποδίδουν την απόκλιση τιμών, όπως αυτή προσδιορίστηκε από την Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 54 της προσβαλλομένης απόφασης.
- 81 Επομένως, ελλείψει επαρκούς αιτιολογήσεως, ο δεύτερος ισχυρισμός πρέπει επίσης να απορριφθεί.
- 82 Συνεπώς, η αμφισβήτηση που αφορά την εκ μέρους της Επιτροπής εκτίμηση των αποκλίσεων τιμών πρέπει να απορριφθεί.

Επί της υπέρθεσης αντισταθμιστικών οφελών

- 83 Η Επιτροπή εξέτασε στην προσβαλλομένη απόφαση το ζήτημα αν η απόκλιση τιμών που υπέστησαν τα δεσμευμένα καταστήματα αντισταθμίζεται από ειδικά οφέλη αποκλειστικώς υπέρ αυτών. Συναφώς, διαπίστωσε, στις αιτιολογικές σκέψεις 57 έως

93 της προσβαλλομένης αποφάσεως, την ύπαρξη τεσσάρων οφελών, τα οποία αξιολόγησε, ήτοι ενός λιγότερου υψηλού μισθώματος που οφείλουν οι δεσμευμένοι λιανοπωλητές (επιδότηση μισθώματος), επαγγελματικών υπηρεσιών, οφελών κατά τον εφοδιασμό και επενδυτικών δαπανών.

84 Η Επιτροπή προέβη σε σύνθεση αυτών των στοιχείων στον πίνακα 3 που περιέχεται στην αιτιολογική σκέψη 93 της προσβαλλομένης αποφάσεως, από τον οποίο προκύπτει ότι τα αντισταθμιστικά οφέλη είναι λιγότερο σημαντικά από την απόκλιση τιμών κατά τη διάρκεια των χρήσεων που αφορούν το χρονικό διάστημα μεταξύ 1990 και 1994, αλλά σημαντικότερα κατά τη διάρκεια των πρόσφατων χρήσεων μέχρι το 1997.

85 Οι προσφεύγοντες επικρίνουν τις εκτιμήσεις στις οποίες προέβη η Επιτροπή όσον αφορά την επιδότηση μισθώματος, τις επαγγελματικές υπηρεσίες, τα οφέλη από απόψεως εφοδιασμού και τις επενδυτικές δαπάνες. Επιπλέον, βάλλουν κατά των εκτιμήσεων της Επιτροπής για την προοπτική επωφελούς για τον δεσμευμένο λιανοπωλητή αποτελέσματος σε περίπτωση εκχωρήσεως της μισθώσεως. Θεωρούν τελικά ότι η Επιτροπή όφειλε να επαληθεύσει την ύπαρξη αντισταθμιστικών οφελών σε ατομικό επίπεδο.

Επί της επιδοτήσεως μισθώματος

86 Η Επιτροπή τόνισε με την προσβαλλομένη απόφαση, στις αιτιολογικές σκέψεις 57 έως 66, ότι η επιδότηση μισθώματος προκύπτει από τη σύγκριση μεταξύ του μισθώματος που καταβάλλεται για ένα δεσμευμένο κατάστημα και των αντίστοιχων δαπανών στις οποίες υποβάλλεται ο εκμεταλλεύομενος ένα μη δεσμευμένο κατάστημα. Αν, κατόπιν της συγκρίσεως αυτής, οι προαναφερθείσες δαπάνες είναι μεγαλύτερες από το μίσθωμα που καταβάλλεται από τα δεσμευμένα καταστήματα, το μίσθωμα αυτό συνιστά όφελος για τα εν λόγω καταστήματα και μπορεί να αντισταθμίσει την τιμή αποκλίσεως που αναφέρθηκε προηγουμένως.

87 Η Επιτροπή κατέγραψε τις διάφορες μεθόδους που επιτρέπουν τον προσδιορισμό της επιδοτήσεως μισθώματος και επέλεξε τελικά αυτήν που συνίσταται στον υπο-

λογισμό της διαφοράς μεταξύ της αναλογίας μισθώματος προς κύκλο εργασιών για τα δεσμευμένα καταστήματα και της αναλογίας μισθώματος προς κύκλο εργασιών για τα μη δεσμευμένα καταστήματα. Συναφώς, στηρίχθηκε στα ακόλουθα κατ' εκτίμηση δεδομένα:

— όσον αφορά τα μη δεσμευμένα καταστήματα καταναλώσεως ποτών, το μίσθωμα εκτιμάται στο 15 % του κύκλου εργασιών·

— όσον αφορά τα δεσμευμένα καταστήματα καταναλώσεως ποτών, το μίσθωμα ισούται προς το 12,72 % του κύκλου εργασιών.

88 Η Επιτροπή εξέθεσε ότι ο αριθμός αυτός του 12,72 % προέκυψε από εσωτερικά έγγραφα της Whitbread που καταρτίστηκαν, κυρίως, για τους σκοπούς των διαπραγματεύσεων που θα διεξάγονταν για τον υπολογισμό του μισθώματος ή την αναπροσαρμογή του και καθορίστηκε βάσει δείγματος 30 καταστημάτων καταναλώσεως ποτών. Διευκρίνισε ότι η Whitbread την πληροφόρησε ότι η σχέση του μέσου μισθώματος προς τον κύκλο εργασιών για όλα τα καταστήματα καταναλώσεως ποτών της Whitbread ανερχόταν σε 12,19 %.

89 Η Επιτροπή αναφέρθηκε, για τις χρήσεις 1992/1993 έως 1996/1997, στα στοιχεία που διαβίβασε η Whitbread σχετικά με το εισόδημα από μισθώματα και τον αριθμό βαρελιών που προμήθευσε όσον αφορά τα μισθωμένα καταστήματα στο πλαίσιο των κοινοποιηθεισών μισθώσεων, τα στοιχεία δε αυτά συμπληρώθηκαν από ορισμένες εκτιμήσεις της Επιτροπής βάσει των πληροφοριών που παρασχέθηκαν.

90 Βάσει των κατ' εκτίμηση αυτών δεδομένων υπολόγισε την επιδότηση μισθώματος ως ακολούθως: αφού προσδιόρισε το ποσό που αντιστοιχεί στο 15 % του κύκλου εργασιών των δεσμευμένων καταστημάτων καταναλώσεως ποτών, αφαίρεσε από το

ποσό αυτό το ποσό που συνίσταται στο 12,72 % του εν λόγω κύκλου εργασιών, κατόπιν δε διαίρεσε το υπόλοιπο της αφαιρέσεως με τον συνολικό αριθμό βαρελιών που πώλησε η Whitbread στα δεσμευμένα της καταστήματα.

- 91 Τα αποτελέσματα αυτού του υπολογισμού περιέχονται στον πίνακα 3 της αιτιολογικής σκέψης 93 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Προκύπτει επομένως ότι η επιδότηση μισθώματος ήταν αντιστοίχως το 1990/1991 9 GBP ανά βαρέλι, το 1991/1992 11 GBP ανά βαρέλι, το 1992/1993 15 GBP ανά βαρέλι, το 1993/1994 15 GBP ανά βαρέλι, το 1994/1995 16 GBP ανά βαρέλι, το 1995/1996 17 GBP ανά βαρέλι και το 1996/1997 19 GBP ανά βαρέλι. Η επιδότηση μισθώματος αποτελεί το σημαντικότερο αντισταθμιστικό όφελος.

— Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων

92
έως
95 [...]]

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 96 Η επίκριση των προσφευγόντων αφορά, αφενός, τη μέθοδο προσδιορισμού του κύκλου εργασιών που χρησίμευσε ως βάση υπολογισμού της επιδοτήσεως μισθώματος και, αφετέρου, το ότι ελήφθη ανεπαρκώς υπόψη η πρακτική της «αποκλειστικά αναπροσαρμογής του μισθώματος προς τα άνω».

- 97 Πρώτον, όσον αφορά τη μέθοδο προσδιορισμού του κύκλου εργασιών, οι προσφεύγοντες προβάλλουν ότι η Επιτροπή στηρίχθηκε σε μονομερείς εκτιμήσεις της Whitbread που είναι ελάχιστα αξιόπιστες.

- 98 Πρέπει να τονιστεί ότι από την αιτιολογική σκέψη 58 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η εκτίμηση του συνολικού κύκλου εργασιών που πραγματοποιεί ένα δεσμευμένο κατάστημα πραγματοποιήθηκε βάσει υποθετικού μισθώματος ίσου προς το 12,72 % του κύκλου εργασιών. Επομένως, προσδιορίστηκε με αφετηρία το μίσθωμα βάσει εκτιμηθείσας αναλογίας μισθώματος προς κύκλο εργασιών.
- 99 Από την προσβαλλόμενη απόφαση, καθώς και από την απάντηση που έδωσε η Επιτροπή στη γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, προκύπτει ότι η αναλογία αυτή δεν ελήφθη από τη Whitbread χωρίς οποιαδήποτε επαλήθευση εκ μέρους της Επιτροπής.
- 100 Στην πραγματικότητα, η Επιτροπή ζήτησε, σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 1, του κανονισμού 17, να λάβει τη δυνατότητα προσβάσεως στα βιβλία της Whitbread. Στο πλαίσιο αυτής της επαληθεύσεως, που πραγματοποιήθηκε σε ένα από τα περιφερειακά γραφεία της Whitbread, επέλεξε, μεταξύ των φακέλων που αφορούν περίπου 350 δεσμευμένα καταστήματα, ένα δείγμα 30 καταστημάτων, αντιπροσωπευτικών των καταστημάτων που εξαρτώνται από τη Whitbread. Έλαβε γνώση, για κάθε ένα από αυτά τα καταστήματα, του όγκου της πωληθείσας μπύρας που προμήθευσε η Whitbread, των τιμών πωλήσεως για τη μπύρα αυτή, του μισθώματος που καταβάλλεται και του ποσοστού του κύκλου εργασιών που αντιστοιχεί στην πώληση άλλων ειδών εκτός της μπύρας της Whitbread, ιδίως δε των οίνων, των αλκοολούχων ποτών, του καπνού και των τροφίμων. Βάσει αυτών των στοιχείων, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το μίσθωμα αντιστοιχεί κατά μέσον όρο στο 12,72 % του κύκλου εργασιών αυτών των καταστημάτων.
- 101 Κατά συνέπεια, η εν λόγω αναλογία αποτελεί τον καρπό επαληθεύσεων και υπολογισμών που πραγματοποίησε η Επιτροπή. Αληθεύει βεβαίως ότι η Επιτροπή στηρίχθηκε εν μέρει σε εσωτερικά έγγραφα της Whitbread. Σε αντίθεση προς τους ισχυρισμούς των προσφευγόντων, τα έγγραφα αυτά δεν έχουν ευθέως ως αντικείμενο τον κύκλο εργασιών ενός καταστήματος καταναλώσεως ποτών, αλλά αφορούν πολύ εξειδικευμένα και διαφορετικά πραγματικά στοιχεία, εν προκειμένω τον όγκο μπύρας που προμήθευσε η Whitbread, τις τιμές πωλήσεως γι' αυτήν την μπύρα, το καταβαλλόμενο μίσθωμα και το ποσοστό του κύκλου εργασιών που αντιστοιχεί στην πώληση άλλων ειδών πλην της μπύρας της Whitbread, των οποίων το αληθές και το αξιόπιστο δεν μπορούν εκ πρώτης όψεως να τεθούν υπό αμφισβήτηση. Διαφορετική θα ήταν η κατάσταση μόνο σε περίπτωση απάτης, την οποία δεν επικαλούνται οι προσφεύγοντες και, εξάλλου, δεν πιθανολογείται εν όψει του αριθμού και της πολυπλοκότητας των εν προκειμένω παραμέτρων.

- 102 Ο σύμφωνος προς την πραγματικότητα χαρακτήρας και η σοβαρότητα των υπολογισμών της Επιτροπής πιστοποιούνται εξάλλου από το γεγονός ότι η Επιτροπή κατέληξε, όσον αφορά το επιλεγέν δείγμα, σε μεγαλύτερη αναλογία μισθώματος προς κύκλο εργασιών, εν προκειμένω 12,72 %, επομένως λιγότερο ευνοϊκή για τη Whitbread, από αυτήν που αυτή είχε υπολογίσει για το σύνολο των δεσμευμένων καταστημάτων της καταναλώσεως ποτών, ήτοι 12,19 %.
- 103 Πρέπει να προστεθεί ότι οι προσφεύγοντες δεν υποστηρίζουν ότι οι αναλογίες του μισθώματος προς τους κύκλους εργασιών των μισθωμένων από αυτούς καταστημάτων είναι μεγαλύτερες από την αναλογία που έλαβε υπόψη η Επιτροπή και η οποία συνιστά έναν μέσον όρο.
- 104 Επομένως δεν αποδείχθηκε ότι η Επιτροπή στηρίχθηκε εν προκειμένω σε έναν υπερβολικό εν δυνάμει κύκλο εργασιών.
- 105 Από τα ανωτέρω προκύπτει επίσης ότι η εν λόγω αναλογία προσδιορίστηκε βάσει στοιχείων που αφορούν την πώληση μπύρας της Whitbread. Επομένως, δεν στηρίζεται, σε αντίθεση προς τον ισχυρισμό των προσφευγόντων, στον κύκλο εργασιών της Whitbread στον τομέα της μισθώσεως καταστημάτων καταναλώσεως ποτών.
- 106 Η μέθοδος υπολογισμού του κύκλου εργασιών των καταστημάτων καταναλώσεως ποτών που χρησιμοποιήθηκε εν προκειμένω από την Επιτροπή είναι επομένως πανομοιότυπη προς αυτή που χρησιμοποιήσε η Επιτροπή στο πλαίσιο της αποφάσεως Bass. Στην απόφαση αυτή διευκρινίστηκε (αιτιολογική σκέψη 65, σημείωση 15 στο κάτω μέρος της σελίδας) ότι τα εσωτερικά έγγραφα της Bass, από τα οποία συνήχθη ο μέσος δείκτης μίσθωμα/κύκλος εργασιών των καταστημάτων που εξαρτώνταν από αυτή τη ζυθοποιία, είχαν ως σκοπό τη λεπτομερή εκτίμηση των δραστηριοτήτων κάθε καταστήματος καταναλώσεως ποτών και, επομένως, περιείχαν πάρα πολλά αριθμητικά στοιχεία που μπορούσαν να χρησιμεύσουν ως στοιχεία αναφοράς.

- 107 Δεύτερον, όσον αφορά το ότι ελήφθη ανεπαρκώς υπόψη η πρακτική της «αποκλειστικά αναπροσαρμογής του μισθώματος προς τα άνω», πρέπει να τονιστεί, εκ προοιμίου, ότι η Επιτροπή έλαβε πρόνοια να αναλύσει στην αιτιολογική σκέψη 52 της προσβαλλομένης απόφασης την επίπτωση αυτής της πρακτικής. Διαπίστωσε ότι η πρακτική αυτή αφορά διάφορα είδη ακινήτων εμπορικής χρήσεως και όχι μόνον τα καταστήματα καταναλώσεως ποτών. Θεωρεί ότι ενθαρρύνει τις επενδύσεις σε ακίνητα, διότι επιτρέπει τη διασφάλιση κάποιου επιπέδου εισοδημάτων από μισθώματα και ότι χωρίς αυτήν το επίπεδο του μισθώματος θα μπορούσε να είναι υψηλότερο κατά το χρονικό σημείο της υπογραφής του μισθωτηρίου, προκειμένου να αντισταθμιστούν οι ενδεχόμενες πτωτικές μεταβολές των εισοδημάτων από μισθώματα. Οι εκτιμήσεις αυτές δεν αποτέλεσαν αντικείμενο επικρίσεων εκ μέρους των προσφευγόντων.
- 108 Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η εν λόγω πρακτική δεν ελήφθη υπόψη στο πλαίσιο της εκτίμησης της επιδοτήσεως μισθώματος. Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η επιδότηση μισθώματος εκτιμήθηκε για κάθε μία από τις χρήσεις που αφορούν το χρονικό διάστημα μεταξύ 1990 και 1997 και ότι προς τον σκοπό αυτόν, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 58 της προσβαλλομένης απόφασης, ελήφθη υπόψη το μίσθωμα που εισέπραττε η Whitbread για κάθε χρήση. Επομένως, η εκτίμηση της Επιτροπής στηρίζεται στο ετήσιο πραγματικό μίσθωμα μαζί με, ενδεχομένως, τις προσαυξήσεις κατόπιν της εφαρμογής της ρήτρας αναπροσαρμογής. Επομένως, η εν λόγω πρακτική ελήφθη υπόψη στο πλαίσιο της εκτίμησης της επιδοτήσεως μισθώματος.
- 109 Συνεπώς, η αμφισβήτηση που αφορά την εκ μέρους της Επιτροπής εκτίμηση της επιδοτήσεως μισθώματος δεν είναι βάσιμη.

Επί των επαγγελματικών υπηρεσιών

- 110 Η Επιτροπή εξέθεσε στις αιτιολογικές σκέψεις 67 έως 77 της προσβαλλομένης απόφασης τα κριτήρια βάσει των οποίων προέβη στην εκτίμηση των επαγγελματικών υπηρεσιών των οποίων απολαύουν οι δεσμευμένοι με τη Whitbread λιανοπωλητές και οι οποίοι συνιστούν, μαζί με την επιδότηση μισθώματος, όφελος που μπορεί να αντισταθμίσει την τιμή αποκλίσεως.

— Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων

111
έως
114

[...]

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 115 Πρώτον, όσον αφορά τις επικρίσεις που αφορούν την αιτιολογική σκέψη 68 της προσβαλλομένης αποφάσεως, πρέπει να διευκρινιστεί ότι αντικείμενο της αιτιολογικής αυτής σκέψεως είναι να εκτεθεί μια μέθοδος εκτιμήσεως της αξίας των επαγγελματικών υπηρεσιών που προσφέρει η Whitbread. Η μέθοδος αυτή συνίσταται στον υπολογισμό του κόστους που επιβαρύνει τη Whitbread για την παροχή δωρεάν υπηρεσιών στους δεσμευμένους λιανοπωλητές και στη σύγκριση του κόστους αυτού με το κόστος των υπηρεσιών που παρέχει η Whitbread στους μεμονωμένους ανεξάρτητους λιανοπωλητές. Η μέθοδος αυτή γίνεται αποδεκτή από την Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 77 της προσβαλλομένης αποφάσεως.
- 116 Οι προσφεύγοντες εκτιμούν ότι η μέθοδος αυτή παραλείπει να λάβει υπόψη τις επαγγελματικές υπηρεσίες που παρέχονται, εκτός από τους μεμονωμένους ανεξάρτητους λιανοπωλητές, στα καταστήματα που ανήκουν σε αλυσίδες καταστημάτων καταναλώσεως ποτών, στις λέσχες, που ανταγωνίζονται τους δεσμευμένους με τη Whitbread λιανοπωλητές.
- 117 Επομένως, οι προσφεύγοντες επαναλαμβάνουν, ως προς το ζήτημα της αξιολογήσεως των επαγγελματικών υπηρεσιών, ένα ήδη προβληθέν επιχείρημα ως προς την αξιολόγηση της τιμής αποκλίσεως.
- 118 Προς απάντηση στο επιχείρημα αυτό, διαπιστώθηκε ανωτέρω ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως θεωρώντας ότι η ομάδα αναφοράς που ελήφθη υπόψη για τον υπολογισμό της τιμής αποκλίσεως έπρεπε να σύγκριται

αποκλειστικά από μεμονωμένους ανεξάρτητους λιανοπωλητές. Πράγματι, μόνον οι λιανοπωλητές αυτοί βρίσκονται σε κατάσταση παρόμοια προς αυτή των εξαρτώμενων από τη Whitbread λιανοπωλητών, διότι είναι οι μόνοι που βρίσκονται στο ίδιο στάδιο διανομής με τους δεσμευμένους λιανοπωλητές.

- 119 Όμως, όταν η ομάδα αναφοράς που λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό της τιμής αποκλίσεως δεν μπορεί, δικαιολογημένα, να σύγκριται παρά μόνον από τους μεμονωμένους ανεξάρτητους λιανοπωλητές, η ομάδα που πρέπει να χρησιμεύσει στον προσδιορισμό των οφελών που αντισταθμίζουν την απόκλιση αυτή πρέπει να είναι πανομοιότυπη στη σύνθεσή της προκειμένου να εξασφαλιστεί η αξιοπιστία της συλλογιστικής.
- 120 Επομένως, η επίκριση που αφορά την αιτιολογική σκέψη 68 της προσβαλλομένης αποφάσεως πρέπει να απορριφθεί.
- 121 Δεύτερον, όσον αφορά την επίκριση κατά της αιτιολογικής σκέψεως 69 της προσβαλλομένης αποφάσεως, πρέπει να τονιστεί ότι με τη σκέψη αυτή σκοπεύεται να εκτεθεί μια δεύτερη μέθοδος αξιολογήσεως των επαγγελματικών υπηρεσιών που προσφέρει η Whitbread. Η αξιολόγηση αυτή στηρίζεται σε εκτίμηση του αριθμού των ημερών ανά έτος που τα στελέχη της Whitbread αφιέρωσαν σε υπηρεσίες στηρίξεως των λιανοπωλητών. Έγινε αποδεκτή, με ορισμένες επιφυλάξεις, από την Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 74 της προσβαλλομένης αποφάσεως.
- 122 Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι με τη μέθοδο αυτή η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη το γεγονός ότι ο χρόνος που αφιέρωσαν τα στελέχη της Whitbread στην κατάσταση των λιανοπωλητών εξυπηρετεί επίσης, σε σημαντική έκταση, τον έλεγχο της τηρήσεως εκ μέρους των δεσμευμένων λιανοπωλητών των συμβατικών τους υποχρεώσεων έναντι της Whitbread. Οι προσφεύγοντες θεωρούν ότι η δραστηριότητα αυτή δεν αποβαίνει προς όφελος των δεσμευμένων λιανοπωλητών.
- 123 Πρέπει να τονιστεί ότι η Επιτροπή διευκρίνισε στην αιτιολογική σκέψη 74 της προσβαλλομένης αποφάσεως, απαντώντας σε παρόμοιες παρατηρήσεις που διατυπώ-

θηκαν κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, ότι η βάση υπολογισμού όσον αφορά την αξιολόγηση των επαγγελματικών υπηρεσιών δεν συνίσταται στο συνολικό κόστος του προσωπικού που συνεπάγεται η παροχή αυτών των υπηρεσιών, αλλά στην εκ μέρους της Whitbread εκτίμηση, σε ποσοστό της συνολικής διάρκειας της εργασίας, του χρόνου που αφιερώθηκε από τους μισθωτούς στις εργασίες που εξυπηρετούν άμεσα τα συμφέροντα των δεσμευμένων λιανοπωλητών. Επομένως, οι δύο πιο σημαντικές υπηρεσίες της Whitbread, δηλαδή του εμπορικού συμβούλου και του υπεύθυνου σε θέματα ιδιοκτησίας, αφιερώνουν, αντιστοίχως, 78 και 55 % του συνολικού τους χρόνου εργασίας στην παροχή υπηρεσιών στηρίξεως προς τους δεσμευμένους λιανοπωλητές.

- 124 Κατά συνέπεια, η μέθοδος αξιολογήσεως των επαγγελματικών υπηρεσιών λαμβάνει υπόψη τις επικρίσεις που διατύπωσαν οι προσφεύγοντες.
- 125 Οι προσφεύγοντες εκθέτουν επιπλέον ότι η Επιτροπή στηρίχθηκε σε μονομερείς εκτιμήσεις της Whitbread, χωρίς να επαληθεύσει το υποστατό και την ποιότητα των προβαλλομένων οφελών.
- 126 Η αιτίαση αυτή στερείται οποιουδήποτε ερείσματος. Πρώτον, πρέπει να διευκρινιστεί ότι, μολονότι η αξιολόγηση των επαγγελματικών υπηρεσιών στην οποία προέβη η Επιτροπή στηρίζεται σε στοιχεία που παρασχέθηκαν από τη Whitbread, τα στοιχεία αυτά προκύπτουν πάντως από πολυάριθμα και ακριβή έγγραφα, ήτοι, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 74 της προβαλλομένης αποφάσεως, τις εκθέσεις που αφορούν τις επισκέψεις που πραγματοποίησε ο εμπορικός σύμβουλος, κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ Ιανουαρίου και Νοεμβρίου 1997, σε 30 καταστήματα καταναλώσεως ποτών που επέλεξαν οι υπηρεσίες της Επιτροπής για τον υπολογισμό της επιδοτήσεως μισθώματος, τις τριμηνιαίες και ετήσιες μελέτες των υπευθύνων σε θέματα ιδιοκτησίας της Whitbread για τον «χρόνο διαχειρίσεως» που δαπανήθηκε, σε δείγματα υποβληθέντων «φύλλων ωραρίου» και σε περιγραφή όλων των δραστηριοτήτων που απευθύνονται στους εξαρτώμενους από τη Whitbread λιανοπωλητές. Επομένως, η Επιτροπή δεν στήριξε την εκτίμησή της στην εκτίμηση της Whitbread, αλλά σε πολυάριθμα αλληλοεπικαλυπτόμενα έγγραφα, βεβαίως εσωτερικά της Whitbread, των οποίων όμως η αξιοπιστία δεν δημιουργεί αμφιβολίες, εν όψει ιδίως της ακριβείας τους.

- 127 Στη συνέχεια, η Επιτροπή έλαβε πρόνοια να διευκρινίσει, στην αιτιολογική σκέψη 77 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι, προκειμένου να περιορίσει στο ελάχιστο το περιθώριο πιθανού σφάλματος, στηρίχθηκε κατά την εκ μέρους της εκτίμηση της αξίας αυτού του αντισταθμιστικού οφέλους σε ελαφρώς χαμηλότερη βάση από αυτήν που αναφέρει η Whitbread. Συγκεκριμένα, το ύψος των πλεονεκτημάτων μειώθηκε κατά 10 % και τα αφορούντα τις επαγγελματικές υπηρεσίες αριθμητικά στοιχεία του πίνακα 3, που περιέχει η αιτιολογική σκέψη 93 της προσβαλλομένης αποφάσεως, λαμβάνουν υπόψη αυτή τη μείωση.
- 128 Τρίτον, όσον αφορά την επίκριση που διατυπώνεται σε σχέση με την αιτιολογική σκέψη 73 της προσβαλλομένης αποφάσεως, πρέπει να τονιστεί ότι η επίκριση αυτή συνοψίζει μια παρατήρηση στην οποία προέβησαν ορισμένοι λιανοπωλητές κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας κατά την οποία η υπηρεσία διατηρήσεως της κάβας που προσφέρει η Whitbread στους δεσμευμένους λιανοπωλητές παρείχετο και στα μη εξαρτώμενα καταστήματα.
- 129 Οι προσφεύγοντες στηρίζονται στη διαπίστωση αυτή για να εκθέσουν ότι η πλειονότητα των υπηρεσιών διαχειρίσεως που παρέχονται στους δεσμευμένους λιανοπωλητές παρέχονται και σε μη δεσμευμένους πελάτες.
- 130 Όπως εξαρχής, επιβάλλεται η διαπίστωση, όσον αφορά την υπηρεσία διατηρήσεως κάβας που προσφέρει η Whitbread, ότι από τις αιτιολογικές σκέψεις 74 και 77 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η υπηρεσία αυτή δεν περιελήφθη στον υπολογισμό του αντισταθμιστικού οφέλους που αποκομίζουν οι δεσμευμένοι λιανοπωλητές από τις επαγγελματικές υπηρεσίες. Σύμφωνα με τις διευκρινίσεις που παρέχει η Επιτροπή στο σημείο 17 του υπομνήματος αντικρούσεως, ο αποκλεισμός αυτός εξηγείται ακριβώς από το γεγονός ότι η εν λόγω υπηρεσία αποβαίνει επίσης προς όφελος μη εξαρτωμένων καταστημάτων και, επομένως, δεν συνιστά αποκλειστικό όφελος των δεσμευμένων λιανοπωλητών. Στη συνέχεια, οι προσφεύγοντες δεν αναφέρουν ποιες άλλες υπηρεσίες αποβαίνουν επίσης προς όφελος των μη δεσμευμένων πελατών και θα έπρεπε για τον λόγο αυτό να αποκλειστούν στο πλαίσιο της εκτιμήσεως των επαγγελματικών υπηρεσιών.

- 131 Επομένως, η αμφισβήτηση της εκ μέρους της Επιτροπής εκτιμήσεως των επαγγελματικών υπηρεσιών που παρέχει η Whitbread στα εξαρτώμενα από αυτήν καταστήματα πρέπει να απορριφθεί.

Επί των οφελών στον τομέα του εφοδιασμού

- 132 Η Επιτροπή εκθέτει στις αιτιολογικές σκέψεις 78 έως 86 της προσβαλλομένης αποφάσεως τα κριτήρια βάσει των οποίων προέβη στην εκτίμηση των οφελών στον τομέα του εφοδιασμού, τα οποία συνίστανται στη δυνατότητα των εξαρτώμενων από τη Whitbread καταστημάτων να προμηθεύονται διάφορα προϊόντα ή υπηρεσίες (αέριο, ασφάλειες, πιστωτικές κάρτες, υαλικά, τσιπς και ξηρούς καρπούς με κέλυφος, κατεψυγμένα και υπερκατεψυγμένα τρόφιμα, εξοικονόμηση ύδατος, είδη κρεοπωλείου, καταπολέμηση παρασίτων, κ.λπ.) που προσφέρονται από τρίτους προμηθευτές με τους οποίους η Whitbread έχει διαπραγματευθεί όρους που υποστηρίζει ότι είναι ευνοϊκοί. Η ανωτέρω δυνατότητα συνιστά, μαζί με την επιδότηση μισθώματος και τις επαγγελματικές υπηρεσίες, όφελος που μπορεί να αντισταθμίσει την τιμή αποκλίσεως.

— Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων

133
έως
134 [...]]

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 135 Στην αιτιολογική σκέψη 85 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή υπενθύμισε τα αποτελέσματα πρόσφατης σφυγμομετρήσεως που πραγματοποιήθηκε σε 155 δεσμευμένους λιανοπωλητές για το «1997 *Bying Guide*» (οδηγός αγοράς για το 1997)

που περιλαμβάνει τις προσφορές της Whitbread στον τομέα του εφοδιασμού και κάλεσε τους εν λόγω λιανοπωλητές να προβούν σε βαθμολογία από 1 μέχρι 5. Επί των 155 ερωτηθέντων μισθωτών, 37 (ήτοι 24 %) έδωσαν τον καλύτερο βαθμό, 49 (ήτοι 32 %) τον βαθμό 2, 42 (ήτοι 24 %) τον βαθμό 3, 13 (ήτοι 8 %) τον βαθμό 4 και μόνον 11 (ήτοι 7 %) τον χειρότερο βαθμό, εν προκειμένω τον αριθμό 5. Τρεις λιανοπωλητές δεν απάντησαν.

- 136 Πρώτον, όσον αφορά τη λυσιτέλεια της σφυγμομετρήσεως, προκύπτει ότι το αποτέλεσμα της παρουσιάζει, παρά τον περιορισμένο χαρακτήρα του ερωτηθέντος δείγματος, κάποια σημασία, διότι όλοι σχεδόν οι ερωτηθέντες λιανοπωλητές, ήτοι το 98 %, δέχθηκαν να απαντήσουν και μόνον 56 % από αυτούς έδωσαν στις προσφορές της Whitbread τον βαθμό 1 ή 2, επομένως βαθμό που μπορεί να θεωρηθεί τουλάχιστον καλός, 80 % τον βαθμό 1, 2 ή 3, επομένως βαθμό που μπορεί να χαρακτηριστεί τουλάχιστον ικανοποιητικός, και μόνον 20 % τον βαθμό 4 ή 5 που αποτελεί έκφραση δυσαρέσκειας. Εν όψει της ευρύτατης συμμετοχής των ερωτηθέντων δεσμευμένων λιανοπωλητών και της πολύ θετικής εκτιμήσεως που εξέφρασαν για την ποιότητα των προσφορών της Whitbread, δεν μπορεί εγκύρως να συναχθεί από τον μικρό αριθμό των συμμετασχόντων στη σφυγμομέτρηση μια ένδειξη ως προς την αρνητική εκτίμηση των προσφορών αυτών από τους δεσμευμένους λιανοπωλητές.
- 137 Δεύτερον, το χωρίο της αιτιολογικής σκέψης 85 της προσβαλλομένης αποφάσεως, που αφορά την επικρινόμενη σφυγμομέτρηση, πρέπει να θεωρηθεί στο πλαίσιο του.
- 138 Αφενός, το χωρίο αυτό συνιστά απλώς ένα από τα επιχειρήματα με τα οποία η Επιτροπή απαντά, στο πλαίσιο της εκτιμήσεως του υποστατού και της σημασίας των οφελών στον τομέα του εφοδιασμού που επικαλείται η Whitbread, στην παρατήρηση στην οποία προέβησαν πολυάριθμοι δεσμευμένοι λιανοπωλητές κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας και κατά την οποία είναι δυνατό ένας δεσμευμένος λιανοπωλητής να επιτύχει, από μόνος του, ευνοϊκότερες προσφορές από αυτές που διαπραγματεύθηκε η Whitbread, αυτό δε, ενδεχομένως, στον ίδιο προμηθευτή.

- 139 Συγκεκριμένα, η αντίρρηση αυτή δεν μπορεί, κατά την Επιτροπή, να έχει ως αποτέλεσμα το να θεωρηθεί ότι οι προσφορές στον τομέα του εφοδιασμού στις οποίες προέβη η Whitbread δεν συνιστούν όφελος που μπορεί να αντισταθμίσει την τιμή αποκλίσεως. Προς τον σκοπό αυτόν, εκθέτει, πέραν της παραπομπής στην επικρινόμενη σφυγμομέτρηση, τρία άλλα επιχειρήματα. Πρώτον, δεδομένου ότι οι προσφορές στον τομέα του εφοδιασμού που προτείνει η Whitbread στους δεσμευμένους λιανοπωλητές της αποτέλεσαν αρχικά αντικείμενο διαπραγματεύσεως για τα καταστήματα που διαχειρίζεται η ίδια εν λόγω ζυθοποιία, η ανακοίνωσή τους στους δεσμευμένους λιανοπωλητές τους επιτρέπει να έχουν πρόσβαση σε έναν κατάλογο προμηθευτών οι οποίοι απέδειξαν τις ικανότητές τους εφοδιάζοντας τον σημαντικά μεγάλο αριθμό καταστημάτων υπό διαχείριση της Whitbread (αιτιολογική σκέψη 86 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Στη συνέχεια, οι προσφορές που αποτέλεσαν το αντικείμενο διαπραγματεύσεως μέσω της Whitbread επιτρέπουν στον δεσμευμένο λιανοπωλητή να διαθέτει ένα σημείο αναφοράς που αποτελεί αυτό καθαυτό πλεονέκτημα για την έναρξη διαπραγματεύσεων (αιτιολογική σκέψη 83 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Τέλος, πολυάριθμοι δεσμευμένοι λιανοπωλητές αποδέχθηκαν πράγματι την προσφορά της Whitbread: 1 010 για τα καταψυγμένα και τα υπερκαταψυγμένα τρόφιμα, 988 για τις ασφάλειες, 842 για τις GPL (αγορές σε μεγάλη ποσότητα), 384 για τις πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες, 251 για τα υαλικά, 177 για το αέριο, 158 για τα τσιπς και ξηρούς καρπούς με κέλυφος και 239 για τα είδη κρεοπωλείου (αιτιολογική σκέψη 85 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Επομένως, υφίστανται αντικειμενικές ενδείξεις που καταδεικνύουν το ενδιαφέρον που εκδήλωσαν οι δεσμευμένοι λιανοπωλητές για τις προσφορές της Whitbread.
- 140 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τα τρία αυτά επιχειρήματα δεν αποτέλεσαν αντικείμενο επικρίσεως εκ μέρους των προσφευγόντων.
- 141 Αφετέρου, η Επιτροπή σχετικοποίησε το συμπέρασμα της Whitbread ως προς τη σημασία των οφελών στον τομέα του εφοδιασμού των οποίων τυγχάνουν οι δεσμευμένοι λιανοπωλητές και έλαβε υπόψη την αντίρρησή τους ως προς τη δυνατότητα των δεσμευμένων λιανοπωλητών να δέχονται ευνοϊκότερες προσφορές από αυτές που διαπραγματεύθηκε η Whitbread. Πράγματι, προκειμένου να περιοριστεί στο ελάχιστο το περιθώριο ενδεχόμενου σφάλματος, κατέληξε σε ένα μέγεθος του «αντισταθμιστικού οφέλους» που αντιστοιχεί προς αυτό που εξέθεσε η Whitbread μειωμένο κατά 25 % (αιτιολογική σκέψη 86 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 142 Επομένως, η αμφισβήτηση της εκτιμήσεως της Επιτροπής ως προς τα οφέλη που παρασχέθηκαν από τη Whitbread στους δεσμευμένους λιανοπωλητές στον τομέα του εφοδιασμού πρέπει να απορριφθεί.

Επί των επενδυτικών δαπανών

- 143 Η Επιτροπή εκθέτει στις αιτιολογικές σκέψεις 87 έως 92 της προσβαλλομένης αποφάσεως τα κριτήρια βάσει των οποίων προέβη στην αξιολόγηση του οφέλους που συνίσταται στις επενδύσεις που πραγματοποίησε η Whitbread στα μισθωμένα καταστήματα. Συνιστούν, μαζί με την επιδότηση μισθώματος, τις επαγγελματικές υπηρεσίες και τα οφέλη στον τομέα του εφοδιασμού, ένα άλλο όφελος που μπορεί να αντισταθμίσει την τιμή αποκλίσεως.

— Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων

144
έως
145 [...]]

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 146 Από τη σκέψη 88 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι όλοι σχεδόν οι δεσμευμένοι λιανοπωλητές προέβαλαν κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας ότι οι πραγματοποιηθείσες από τη Whitbread επενδύσεις στα συνδεδεμένα καταστήματα συνεπάγονται αύξηση του ισχύοντος μισθώματος, χωρίς δυνατότητα μειώσεως, μέχρι το τέλος της μισθώσεως, η οποία μπορεί να έχει εικοσαετή διάρκεια.

- 147 Αντιδρώντας στην αντίρρηση αυτή, που επαναλαμβάνουν οι προσφεύγοντες, η Επιτροπή επαλήθευσε εκ νέου, πριν από την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, αν και κατά πόσο οι επενδυτικές δαπάνες συνιστούν πράγματι όφελος που αντισταθμίζει τιμή αποκλίσεως.

- 148 Στην αιτιολογική σκέψη 87 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή εξέθεσε τη μέθοδο εκτιμήσεως του οφέλους που συνδέεται με τις επενδυτικές δαπάνες λαμβάνοντας υπόψη την αύξηση του μισθώματος. Στο πλαίσιο αυτής της μεθόδου, το όφελος υπολογίζεται με αφαίρεση από το ποσό αυτών των δαπανών της μέσης αύξησης του μισθώματος που προκύπτει επί χρονικό διάστημα πέντε ετών.
- 149 Απαντώντας στις επικρίσεις ορισμένων δεσμευμένων λιανοπωλητών, που αντλούνται από το γεγονός ότι ο υπολογισμός αυτός λαμβάνει υπόψη μόνον αυξήσεις μισθωμάτων επί χρονικό διάστημα πέντε ετών μετά τη δαπάνη, ενώ η μίσθωση μπορεί να διαρκεί μέχρι είκοσι έτη, η Επιτροπή απάντησε δικαιολογημένα, με την αιτιολογική σκέψη 90 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι, μολονότι αληθεύει βεβαίως ότι η αύξηση του μισθώματος ισχύει για χρονικό διάστημα άνω των πέντε ετών, αυτό ισχύει και για το όφελος που αποκομίζει ο δεσμευμένος λιανοπωλητής από την επένδυση.
- 150 Η Επιτροπή μερίμνησε πάντως να επαληθεύσει εκ νέου το υποστατό του εν λόγω οφέλους, ανατρέχοντας σε δύο άλλες μεθόδους αξιολογήσεως. Η πρώτη μέθοδος συνίστατο, κατ' ουσίαν, στη σύγκριση του κόστους που αντιπροσωπεύει η αύξηση του μισθώματος, σε δεδομένο χρονικό διάστημα, για τους δεσμευμένους λιανοπωλητές, σε σχέση με το κόστος που αντιπροσωπεύουν για τη Whitbread οι επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά την έναρξη των εργασιών. Βάσει αυτού του υπολογισμού, η Επιτροπή διαπίστωσε, στην αιτιολογική σκέψη 91 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι επενδυτικές δαπάνες συνιστούν, παρά την αύξηση του μισθώματος, ένα όφελος επί δεκαέξι έτη, επομένως μέχρι τη λήξη της μισθώσεως σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις.
- 151 Η δεύτερη μέθοδος, που εκτίθεται στην αιτιολογική σκέψη 92 της προσβαλλομένης αποφάσεως, έχει, κατ' ουσίαν, ως αντικείμενο την αντιπαράθεση του ποσού των επενδυτικών δαπανών με την εκτιμώμενη αύξηση του οφέλους του δεσμευμένου λιανοπωλητή μετά την καταβολή του μισθώματος, επομένως λαμβανομένης υπόψη της αυξήσεως του μισθώματος που προκύπτει από τις επενδυτικές δαπάνες. Βάσει αυτής της μεθόδου, η Επιτροπή συνήγαγε επίσης την ύπαρξη οφέλους.

- 152 Κατά συνέπεια, οι τρεις μέθοδοι αξιολογήσεως που χρησιμοποιήθηκαν κατέστησαν δυνατό να συναχθεί ότι οι επενδυτικές δαπάνες που πραγματοποίησε η Whitbread προς όφελος των δεσμευμένων λιανοπωλητών συνιστούν όφελος γι' αυτούς, ακόμα και αν συνοδεύονται με αυξήσεις μισθώματος.
- 153 Το συμπέρασμα αυτό εξηγείται από ένα διπλό γεγονός που κατέστη φανερό με τις δύο συμπληρωματικές μεθόδους υπολογισμού της Επιτροπής. Αφενός, όπως προκύπτει από την πρώτη από αυτές τις μεθόδους, οι επενδυτικές δαπάνες της Whitbread παρουσιάζουν για τον δεσμευμένο λιανοπωλητή το πλεονέκτημα ότι δεν οφείλει ο ίδιος να υποστεί τις επενδυτικές δαπάνες οι οποίες, σύμφωνα με τα συμπεράσματα της Επιτροπής, υπερβαίνουν την αύξηση του μισθώματος. Αφετέρου, όπως προκύπτει από τη δεύτερη από αυτές τις μεθόδους, οι εν λόγω δαπάνες επιτρέπουν στον δεσμευμένο λιανοπωλητή να επωφεληθεί από μία παρατεταμένη αύξηση των κερδών του τα οποία, κατά τα συμπεράσματα της Επιτροπής, υπερβαίνουν επίσης την αύξηση του μισθώματος.
- 154 Επομένως, η Επιτροπή έλαβε πλήρως υπόψη, στην προσβαλλομένη απόφαση, τις επικρίσεις που διατύπωσαν οι προσφεύγοντες.
- 155 Η αμφισβήτηση της εκ μέρους της Επιτροπής εκτιμήσεως των επενδυτικών δαπανών της Whitbread υπέρ των δεσμευμένων λιανοπωλητών της πρέπει επομένως να απορριφθεί.

Επί της προοπτικής του οφέλους για τον δεσμευμένο λιανοπωλητή στην περίπτωση εκχωρήσεως της μισθώσεως

- 156 Η Επιτροπή εξέθεσε στην αιτιολογική σκέψη 39 της προσβαλλομένης αποφάσεως, στο πλαίσιο της γενικής εκθέσεως των συμφωνιών που αποτελούν το αντικείμενο της αποφάσεως αυτής, ότι η εικοσαετής μίσθωση διακρίνεται από τις δύο άλλες κοινοποιηθείσες τυποποιημένες μισθώσεις, ήτοι την πενταετή μίσθωση και τη μίσθωση

πρώρης συνταξιοδότησεως, από το γεγονός ιδίως ότι ο δεσμευμένος λιανοπωλητής δεν μπορεί να εκχωρήσει τη μίσθωση κατά τη διάρκεια των τριών πρώτων ετών ισχύος της συμβάσεως και, μετά την πάροδο του χρονικού αυτού διαστήματος, αν επιθυμεί να το πράξει οφείλει, αν το ζητήσει η Whitbread, να την εκχωρήσει υπό τους όρους της αγοράς σε πρόσωπο που θα υποδείξει η επιχείρηση αυτή, αποκλειομένων των ζυθοποιών. Προσέθεσε ότι πραγματοποιήθηκαν περίπου 640 εκχωρήσεις κατά τη διάρκεια του χρονικού διαστήματος μεταξύ Μαρτίου του 1994 και Αυγούστου του 1998 και, συχνότατα, οι δεσμευμένοι λιανοπωλητές αποκόμισαν όφελος από μια τέτοια εκχώρηση. Για 56 από τις 91 εκχωρήσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά το εξάμηνο μέχρι τον Αύγουστο του 1998, η Whitbread ενημερώθηκε για την ύπαρξη οφέλους που αποκόμισε δεσμευμένος λιανοπωλητής (σημειωτέον ότι ο εν λόγω λιανοπωλητής δεν υποχρεούται να την ενημερώσει σχετικώς). Το μέσο όφελος για τους εν λόγω 56 λιανοπωλητές ήταν 59 000 GBP.

— Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων

157
έως
158

[...]

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

159 Πρέπει να τονιστεί ότι τα επικρινόμενα σημεία της αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως εκτέθηκαν στο πλαίσιο της γενικής εκθέσεως των συμφωνιών που συνιστούν το αντικείμενο της αποφάσεως. Δεν επανελήφθησαν ούτε στο πλαίσιο της αναλύσεως των πραγματικών περιστατικών των περιοριστικών διατάξεων αυτών των συμφωνιών (αιτιολογικές σκέψεις 42 έως 94 της προσβαλλομένης αποφάσεως) ούτε, ιδίως, στο πλαίσιο των νομικών εκτιμήσεων με τις οποίες η Επιτροπή δικαιολόγησε εν προκειμένω τη χορήγηση ατομικής απαλλαγής (αιτιολογικές σκέψεις 150 έως 178 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Υπό τις περιστάσεις αυτές, ακόμα και αν υποθεθεί ότι χώρησε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, η πλάνη αυτή δεν συνεπάγεται τη θέση υπό αμφισβήτηση της ορθότητας του διατακτικού της προσβαλλομένης αποφάσεως.

160 Επομένως, η επιχειρηματολογία των προσφευγόντων πρέπει να απορριφθεί.

Επί της υποχρεώσεως επαληθεύσεως της υπάρξεως αντισταθμιστικών οφελών επί ατομικού επιπέδου

— Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων

161
έως
162 [...]]

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

163 Πρέπει να παρατηρηθεί ότι η επικρινόμενη εκτίμηση των αντισταθμιστικών οφελών πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της εξετάσεως της χορηγήσεως ατομικής απαλλαγής μετά τη διαπίστωση της χαρακτηριστικής συμβολής της δέσμης συμβάσεων της Whitbread στη στεγανοποίηση της εν λόγω αγοράς. Επομένως, η εκτίμηση αυτή έπρεπε να ενταχθεί στο ίδιο πλαίσιο αναλύσεως, δηλαδή των αποτελεσμάτων των κοινοποιηθεισών συμβάσεων επί της λειτουργίας της αγοράς, επομένως επί της καταστάσεως των δεσμευμένων λιανοπωλητών, θεωρουμένων στο σύνολό τους, και όχι επί κάθε λιανοπωλητή θεωρουμένου αυτοτελώς. Ως προς τη χορήγηση της ατομικής απαλλαγής, δεν ασκεί επιρροή το αν τα πλεονεκτήματα που προέκυψαν από τις κοινοποιηθείσες συμβάσεις δεν αντισταθμίζουν πλήρως την τιμή αποκλίσεως που υπέστη ο οποιοσδήποτε δεσμευμένος λιανοπωλητής, αν η αντιστάθμιση αυτή γίνεται για τον μέσο δεσμευμένο λιανοπωλητή και, επομένως, μπορεί να έχει αποτελέσματα επί της αγοράς γενικώς.

164 Εν πάση περιπτώσει, όπως ορθώς τόνισε η Επιτροπή, η επιχειρηματολογία των προσφευγόντων δεν ασκεί επιρροή, δεδομένου ότι κανένας από αυτούς δεν παρέσχε οποιαδήποτε ένδειξη εμφάνισης ότι η εκτίμηση των αντισταθμιστικών οφελών του πίνακα 3 της προσβαλλομένης αποφάσεως δεν αποτελεί αντανάκλαση της προσωπικής του καταστάσεως.

Επί της υπέρθεσης άλλων περιορισμών

- 165 Η Επιτροπή ανέλυσε, στην προσβαλλόμενη απόφαση, τα αποτελέσματα επί του ανταγωνισμού της υποχρέωσης αποκλειστικής αγοράς και της υποχρέωσης μη ανταγωνισμού (ιδίως στις αιτιολογικές σκέψεις 102 έως 138 και 143 έως 178) που περιέχονται στις κοινοποιηθείσες τυποποιημένες μισθώσεις. Διερωτήθηκε επίσης (αιτιολογικές σκέψεις 139 έως 142 της προσβαλλομένης αποφάσεως) ως προς το ζήτημα αν ορισμένες άλλες ρήτρες αυτών των τυποποιημένων συμβάσεων μπορούν να έχουν περιοριστικά αποτελέσματα επί του ανταγωνισμού και απάντησε, μετά σύντομη ανάλυση, αρνητικώς. Μεταξύ αυτών των ρητρών, ανέλυσε τη ρήτρα που αφορά την απαγόρευση τοποθέτησεως συσκευών παιχνιδιών χωρίς την έγκριση της Whitbread.

Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων

166
έως
167 [...]]

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 168 Πρώτον, όσον αφορά το ότι, όπως προβάλλεται, δεν ελήφθη υπόψη το γεγονός ότι οι τυποποιημένες συμβάσεις επιβάλλουν δέσμευση ανά είδος μπίρας, αρκεί να τονιστεί ότι η Επιτροπή έλαβε ρητώς θέση επί της εξειδικεύσεως αυτής της δεσμεύσεως ανά τύπο μπίρας καταλήγοντας, με την αιτιολογική σκέψη 153 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι σκοπός της εξειδικεύσεως αυτής ήταν να καταστεί αποτελεσματικότερη η εφαρμογή των συμφωνιών αποκλειστικής αγοράς μπίρας στο Ηνωμένο Βασίλειο απ' ότι με μια εξειδίκευση ανά σήμα μπίρας. Επιπλέον, οι προσφεύγοντες αμφισβήτησαν πράγματι την εκτίμηση αυτή στο σημείο 4.11 του δικογράφου τους προσφυγής, την οποία επίκριση απέρριψε ήδη το Πρωτοδικείο.

- 169 Επομένως, το επιχείρημα δεν είναι βάσιμο.

- 170 Δεύτερον, όσον αφορά τη φερόμενη δέσμευση στον τομέα της ασφάλειας, πρέπει να παρατηρηθεί ότι οι προσφεύγοντες περιορίζονται, με το δικόγραφο της προσφυγής τους, να εκθέσουν τα ακόλουθα:

«Η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη περιοριστικούς ή πρόσθετους περιορισμούς που επιβάλλονται στη μίσθωση, όπως:

[...]

- 2) την υποχρέωση στο επίπεδο της ασφάλειας [...].»

- 171 Πρέπει να υπενθυμιστεί ότι, δυνάμει του άρθρου 19, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου, που εφαρμόζεται και στη διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου κατά το άρθρο 46, πρώτο εδάφιο, του ίδιου Οργανισμού, και του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και δ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, το δικόγραφο της προσφυγής πρέπει να περιέχει, μεταξύ άλλων, το αντικείμενο της διαφοράς, τα αιτήματα και συνοπτική έκθεση των ισχυρισμών των οποίων γίνεται επίκληση. Ανεξαρτήτως οποιουδήποτε ζητήματος ορολογίας, τα στοιχεία αυτά πρέπει να είναι αρκούντως σαφή και ακριβή ώστε να καθίσταται δυνατό στον καθού να προετοιμάσει την άμυνά του και στο Πρωτοδικείο να αποφανθεί επί της προσφυγής, ενδεχομένως χωρίς άλλα στοιχεία. Για τη διασφάλιση της ασφάλειας δικαίου και της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, επιβάλλεται, για το παραδεκτό μας προσφυγής, τα ουσιώδη πραγματικά και νομικά περιστατικά επί των οποίων αυτή στηρίζεται να προκύπτουν, τουλάχιστον συνοπτικώς, αλλά κατά τρόπο λογικό και κατανοητό από το κείμενο του δικογράφου (απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Φεβρουαρίου 2000, T-145/98, ADT Projekt κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-387, σκέψεις 65 και 66). Ανάλογες επιταγές ισχύουν οσάκις προς στήριξη ενός λόγου ακυρώσεως προβάλλεται μια αιτίαση (απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, T-352/94, Mo och Domsjö κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1989, σκέψεις 333 και 334).

- 172 Εν όψει του εξαιρετικά λακωνικού και συνοπτικού χαρακτήρα της εν λόγω αιτιάσεως, που δεν επιτρέπει τον προσδιορισμό της ρήτηρας της μισθώσεως στην οποία αναφέρεται και τη διάγνωση των πραγματικών και νομικών λόγων για τους οποίους οι προσφεύγοντες θεωρούν ότι η ρήτρα αυτή εμφανίζει περιοριστικό χαρακτήρα, η εν λόγω αιτίαση είναι απαράδεκτη.
- 173 Το συμπέρασμα αυτό δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση από το γεγονός ότι οι προσφεύγοντες εκθέτουν, με το υπόμνημα απαντήσεως, ότι ο εν λόγω περιορισμός αναφέρεται στο γεγονός ότι «το ακίνητο ασφαλίζεται από τον εκμισθωτή με δαπάνες του μισθωτή [ρήτρα 3 (iv)], οπότε υφίσταται έμμεση υποχρέωση στο επίπεδο της ασφαλίσεως».
- 174 Πράγματι, η προβολή της αιτιάσεως με το υπόμνημα απαντήσεως δεν μπορεί να θεραπεύσει τη μη τήρηση των ανωτέρω διατάξεων. Επιπλέον, η μνημονευθείσα ρήτρα, ήτοι το άρθρο 3, στοιχείο iv, της τυποποιημένης συμβάσεως, δεν έχει το περιεχόμενο που ισχυρίζονται οι προσφεύγοντες. Εν πάση περιπτώσει, οι συμπληρωματικές παρατηρήσεις των προσφευγόντων που παρατίθενται ανωτέρω δεν επιτρέπουν, λόγω του ελλειμματικού και συνοπτικού τους χαρακτήρα, να διαγνωστούν οι πραγματικοί και νομικοί λόγοι για τους οποίους η εν λόγω ρήτρα είναι περιοριστική.
- 175 Τρίτον, όσον αφορά τα αποτελέσματα της δεσμεύσεως που φέρονται παραγόμενα εκτός των εγκαταστάσεων, πρέπει να παρατηρηθεί ότι οι προσφεύγοντες περιορίζονται να εκθέσουν στο δικόγραφό τους της προσφυγής τα ακόλουθα:

«Η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη συμπληρωματικούς ή πρόσθετους περιορισμούς που επιβάλλονται στο πλαίσιο της μισθώσεως, όπως

[...]

3) τα αποτελέσματα της ίδιας της δεσμεύσεως εκτός των εγκαταστάσεων».

176 Δεδομένου ότι η αιτίαση αυτή προβάλλεται επίσης κατά εξαιρετικά λακωνικό και συνοπτικό τρόπο, οπότε δεν είναι δυνατό να προσδιοριστεί η ρήτρα της μισθώσεως την οποία αφορά και να διαγνωστούν οι πραγματικοί και νομικοί λόγοι για τους οποίους οι προσφεύγοντες θεωρούν ότι η ρήτρα αυτή εμφανίζει περιοριστικό χαρακτήρα, είναι επίσης απαράδεκτη.

177 Τέταρτον, οι προσφεύγοντες εκθέτουν στο δικόγραφο τους τα ακόλουθα:

«Η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη συμπληρωματικούς ή πρόσθετους περιορισμούς που επιβάλλονται στο πλαίσιο της μισθώσεως, όπως

[...]

4) την απαγόρευση ασκήσεως άλλων κερδοσκοπικών δραστηριοτήτων εντός των εγκαταστάσεων (βλ., π.χ., το σημείο 5.2 ανωτέρω)».

178 Οι προσφεύγοντες αναφέρονται επομένως στον περιορισμό που αφορά την τοποθέτηση συσκευών παιχνιδιών και εκθέτουν ότι ο περιορισμός αυτός πρέπει να θεωρηθεί ότι έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού, διότι λειτουργεί ως «παράνομος περιορισμός παρεπομένων δικαιωμάτων».

- 179 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί καταρχάς ότι, με εξαίρεση μια παραπομπή στη ρύθμιση που αφορά την τοποθέτηση συσκευών παιχνιδιών, οι προσφεύγοντες δεν διευκρινίζουν τις ρήτρες της μισθώσεως στις οποίες αναφέρονται επικαλούμενοι την απαγόρευση ασκήσεως άλλων κερδοσκοπικών δραστηριοτήτων στις μισθωθείσες εγκαταστάσεις. Με επιφύλαξη την παραπομπή στη ρύθμιση που αφορά την τοποθέτηση συσκευών παιχνιδιών, η διατύπωση της αιτιάσεως δεν ανταποκρίνεται στις επιταγές του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας. Επομένως, κατά τούτο, είναι εν μέρει απαράδεκτη.
- 180 Στην αιτιολογική σκέψη 38 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι ο δεσμευμένος λιανοπωλητής δεν επιτρέπεται να τοποθετήσει συσκευές παιχνιδιών στο κατάστημα χωρίς τη συγκατάθεση της Whitbread, η οποία δεν μπορεί εντούτοις να αντισταχθεί σ' αυτό αδικαιολόγητα στην περίπτωση εικοσαετούς μισθώσεως.
- 181 Η Επιτροπή εξέθεσε, στην αιτιολογική σκέψη 140 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η ρήτρα αυτή δεν είναι περιοριστική εν όψει της επιπτώσεως των συσκευών αυτών επί του χαρακτήρα του καταστήματος. Προς στήριξη αυτής της απόψεως, αναφέρθηκε στην αιτιολογική σκέψη 52 της ανακοινώσεως που αφορά τους κανονισμούς (ΕΟΚ) 1973/83 και 1984/83 της Επιτροπής, της 22ας Ιουνίου 1983, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών αποκλειστικής διανομής και αποκλειστικής προμήθειας (ΕΕ 1984, C 101, σ. 2).
- 182 Κατά συνέπεια, η εξαίρεση ανά κατηγορία που προβλέπεται από τον κανονισμό 1984/83 δεν τίθεται, κατά την Επιτροπή, υπό αμφισβήτηση από το γεγονός ότι η τοποθέτηση αυτομάτων παιχνιδιών στα μισθωμένα καταστήματα καταναλώσεως ποτών εξαρτάται από τη συγκατάθεση του εκμισθωτή. Συγκεκριμένα, ο εκμισθωτής θα μπορούσε εγκύρως να αρνηθεί την εγκατάσταση αυτή για λόγους που αφορούν τον χαρακτήρα του καταστήματος ή να περιορίσει την έγκρισή του σε ορισμένους τύπους αυτόματων παιχνιδιών.

- 183 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η εν λόγω ρήτρα της μισθώσεως, που δεν απαγορεύει άνευ ετέρου την τοποθέτηση συσκευών παιχνιδιών, αλλά περιορίζεται να την εξαρτήσει από την προηγούμενη συγκατάθεση της Whitbread, ανάγεται στο δικαίωμα του εκμισθωτή να ελέγχει τη χρήση για την οποία προορίζονται οι μισθωμένοι χώροι. Όμως, είναι αναμφισβήτητο ότι η εκμετάλλευση συσκευών παιχνιδιών μπορεί να μεταβάλει τον χαρακτήρα ενός καταστήματος καταναλώσεως ποτών και ως εκ τούτου να επηρεάσει, ενδεχομένως σε σημαντικό βαθμό, την αξία του, δηλαδή να έχει αισθητές επιπτώσεις στην περιουσία του εκμισθωτή.
- 184 Εξάλλου, από την αιτιολογική σκέψη 38 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η οποία δεν βάλλεται από τους προσφεύγοντες, προκύπτει ότι η Whitbread αποδέχεται συνήθως την τοποθέτηση συσκευών παιχνιδιών στα μισθωμένα καταστήματα υπό την προϋπόθεση ότι ο προμηθευτής των συσκευών αυτών επιλέγεται από εγκεκριμένο κατάλογο και ότι η αντίστοιχη έγκριση παρέχεται βάσει αντικειμενικών ποιοτικών κριτηρίων, όπως το επίπεδο παροχής υπηρεσιών και η φερεγγυότητα.
- 185 Η εν λόγω ρήτρα εφαρμόζεται επομένως κατά τρόπο που δεν εμποδίζει τον δεσμευμένο λιανοπωλητή να προβαίνει στην τοποθέτηση τέτοιων συσκευών, ο οποίος υποχρεούται απλώς να επιλέγει έναν προμηθευτή βάσει αντικειμενικών ποιοτικών κριτηρίων.
- 186 Υπό τις περιστάσεις αυτές, η εν λόγω ρήτρα δεν μπορεί να θεωρηθεί ως «παράνομος περιορισμός παρεπόμενων δικαιωμάτων» και, γενικότερα, ότι έχει ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού.
- 187 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Επί του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από την έλλειψη αρμοδιότητας της Επιτροπής να χορηγήσει, βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, ατομική απαλλαγή της οποίας οι προϋποθέσεις τηρήθηκαν μόνο μετά τη σύναψη της απαλλασσόμενης συμφωνίας

188 Με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή τόνισε, στην αιτιολογική σκέψη 182, ότι οι τυποποιημένες μισθώσεις αποτελούν συμφωνίες κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, σημείο 1, του κανονισμού 17 υπό την έννοια ότι «συμμετέχουν μόνον επιχειρήσεις ενός κράτους μέλους και [...] δεν αφορούν ούτε εισαγωγές ούτε εξαγωγές μεταξύ κρατών μελών». Συνήγαγε συναφώς ότι μπορούν να επιφέρουν την εφαρμογή του άρθρου 6 του κανονισμού 17, το οποίο προβλέπει ότι ο κανόνας κατά τον οποίο η απαλλαγή δεν μπορεί να παραγάγει αποτελέσματα παρά μόνον από την ημερομηνία της κοινοποιήσεως δεν ισχύει για τέτοιες συμφωνίες.

189 Στην αιτιολογική σκέψη 167 της προσβαλλομένης αποφάσεως παρατήρησε ότι, προκειμένου να κριθεί η τήρηση των προϋποθέσεων του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, ιδίως δε όταν ζητείται αναδρομική απαλλαγή, η Επιτροπή δεν μπορεί να προβεί σε γενική εκτίμηση του συνόλου του οικείου χρονικού διαστήματος, αλλά οφείλει να εξετάσει αν πληρούνται σε κάθε χρονικό σημείο οι εν λόγω προϋποθέσεις. Λόγω του γεγονότος ότι οι κοινοποιηθείσες συμφωνίες είναι τυποποιημένες μισθώσεις που αντιστοιχούν σε πολλές εκατοντάδες επιμέρους συμφωνίες, ότι πρόκειται για περίπλοκα στοιχεία και ότι ελάχιστα στοιχεία είναι διαθέσιμα σε άλλη βάση πλην της ετήσιας, έκρινε ότι είναι εύλογο να περιορίσει την εκτίμησή της στο ζήτημα του αν πληρούνται για κάθε έτος οι προϋποθέσεις του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης.

190 Στην αιτιολογική σκέψη 168 της προσβαλλομένης αποφάσεως διαπίστωσε ότι από τον πίνακα 3, όπως έχει στην αιτιολογική σκέψη 93 της εν λόγω αποφάσεως, προκύπτει ότι από τη χρήση 1994/1995 οι αντισταθμίσεις που μπορούν να εκτιμηθούν ποσοτικώς υπερβαίνουν ευρέως την τιμή αποκλίσεως. Αναγνώρισε, αντιθέτως, ότι για τις χρήσεις 1990/1991, 1991/1992, 1992/1993 και 1993/1994 η απόκλιση τιμών δεν αντισταθμίστηκε πλήρως, δεδομένου ότι η υστέρηση ήταν της τάξεως των 3 έως 6 GBP ανά βαρέλι.

- 191 Παρατήρησε εντούτοις, στην ίδια αιτιολογική σκέψη 168, ότι τα ανωτέρω αριθμητικά στοιχεία δεν επιτρέπουν, αφεαυτών, να συναχθεί ότι ο μέσος δεσμευμένος λιανοπωλητής βρίσκονταν σε αισθητά μειονεκτικότερη θέση σε σχέση με τους ανταγωνιστές του καθ' όλη τη διάρκεια καθενός από αυτά τα έτη ελλείψεως αντισταθμίσεως της τιμής αποκλίσεως. Συγκεκριμένα, τα αριθμητικά αυτά στοιχεία αντιπροσωπεύουν μόλις 1 και 3 % της τιμής της μύρας και υφίσταντο «μη προσδιορισιμες ποσοτικώς» αντισταθμίσεις, δεδομένου και του γεγονότος ότι οι κίνδυνοι δεν είναι οι ίδιοι για τον δεσμευμένο λιανοπωλητή και για τον ανεξάρτητο λιανοπωλητή.
- 192 Συναφώς, η Επιτροπή αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 94 της προσβαλλομένης αποφάσεως, στην οποία εξέθεσε ότι, πέραν των ποσοτικά προσδιορισίμων «αντισταθμιστικών οφελών», η Whitbread έχει αποδεχθεί, σε εκατοντάδες περιπτώσεων, λύση της μισθώσεως για λόγους που συνδέονται με τις προσωπικές ή τις εμπορικές συνθήκες του δεσμευμένου λιανοπωλητή. Σε λίγες περιπτώσεις η Whitbread συνήνεσε σε μείωση του μισθώματος. Αυτά τα στοιχεία «συνεργασίας» και το γεγονός ότι καταβάλλεται μίσθωμα κατώτερο από αυτό ενός ανεξάρτητου καταστήματος καταναλώσεως ποτών ενισχύουν τον ισχυρισμό ότι οι δεσμευμένοι λιανοπωλητές αντιμετωπίζουν διαφορετικό κίνδυνο από αυτόν στον οποίο εκτίθενται μη δεσμευμένοι λιανοπωλητές.
- 193 Η Επιτροπή έκρινε, στη σκέψη 169 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι για όλη τη διάρκεια των τυποποιημένων μισθώσεων τίποτα δεν επιτρέπει τον ισχυρισμό ότι οι βελτιώσεις της διανομής που προκύπτουν από τις τυποποιημένες συμβάσεις δεν υλοποιήθηκαν. Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι κατά τη διάρκεια του χρονικού διαστήματος μεταξύ του 1991 και του 1997, που περιλαμβάνει τη μεγαλύτερη σε διάρκεια ύφεση που έχει γνωρίσει η βρετανική οικονομία, το ποσοστό επισφαλών απαιτήσεων ήταν κατά μέσον όρο τρεις φορές μικρότερο για τους εξαρτώμενους από τη Whitbread λιανοπωλητές απ' ό,τι για τους ανεξάρτητους λιανοπωλητές που είναι πελάτες του ζυθοποιείου.
- 194 Αφού υπενθύμισε ότι οι τυποποιημένες μισθώσεις της Whitbread πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, από την ημερομηνία της πρώτης εμφανίσεως στην αγορά μας από τις κοινοποιηθείσες συμφωνίες, ήτοι την 1η Ιανουαρίου 1990, κατέληξε ότι η προσβαλλομένη απόφαση έπρεπε να αρχίσει να ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 1990.

Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων

195
έως
199 [...] 200

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

200 Με το δικόγραφο της προσφυγής, οι προσφεύγοντες διαπιστώνουν ότι από τον πίνακα 3 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι, κατά τη διάρκεια των χρήσεων 1990/1991, 1991/1992, 1992/1993 και 1993/1994, που αντιστοιχούν, κατά τους προσφεύγοντες, στο χρονικό διάστημα κατά το οποίο συνήφθησαν στην πλειονότητά τους οι μισθώσεις που περιλαμβάνονται στην κατηγορία των κοινοποιηθεισών τυποποιημένων μισθώσεων, η τιμή αποκλίσεως δεν αντισταθμίστηκε από τα οφέλη τα οποία παρέσχε η Whitbread στους δεσμευμένους λιανοπωλητές, δεδομένου ότι η τάση αναστράφηκε μόλις από τη χρήση 1994/1995. Τονίζουν επίσης ότι η Επιτροπή χορήγησε την ατομική απαλλαγή λόγω του γεγονότος ότι τα αντισταθμιστικά οφέλη, αφού προσδιορίστηκαν ποσοτικώς, υπερβαίνουν την τιμή αποκλίσεως. Από το γεγονός αυτό συνάγουν ότι η Επιτροπή απάλλαξε τις συμβάσεις για λόγο ανύπαρκτο κατά το χρονικό σημείο της συνάψεως της πλειονότητας των μισθώσεων που κοινοποιήθηκαν.

201 Όμως, κατά τους προσφεύγοντες, η δυνατότητα χορηγήσεως ατομικής απαλλαγής βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης κρίνεται κατά την ημερομηνία της συνάψεως αυτής της συμφωνίας. Αν η συμφωνία δεν τηρεί τις προϋποθέσεις αυτού του άρθρου κατά την ημερομηνία συνάψεώς της, είναι άκυρη κατ' εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 2, της Συνθήκης. Η ακυρότητα αυτή θεωρείται οριστικώς δεδομένη και δεν μπορεί πλέον να τεθεί υπό αμφισβήτηση από την επέλευση μεταγενέστερων γεγονότων τα οποία, αν υφίσταντο κατά την ημερομηνία συνάψεως της συμφωνίας, θα είχαν καταστήσει δυνατή τη χορήγηση ατομικής απαλλαγής.

- 202 Κατά συνέπεια, οι προσφεύγοντες προσάπτουν στην Επιτροπή ότι εξαίρεσε τις συμβάσεις λαμβάνοντας υπόψη περιστάσεις που δεν υφίσταντο κατά το χρονικό σημείο συνάψεώς τους και επικαλούνται την ύπαρξη «αναδρομικής» απαλλαγής. Η «αναδρομικότητα» που προσάπτεται κατ' αυτόν τον τρόπο από τους προσφεύγοντες δεν πρέπει να συγγέεται με αυτήν που μνημονεύεται στην προσβαλλομένη απόφαση, ήτοι το γεγονός ότι η εν λόγω απόφαση εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης άρχισε να ισχύει, σύμφωνα με τα άρθρα 4, παράγραφος 2, σημείο 1, και 6, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, σε ημερομηνία προγενέστερη της κοινοποίησής των εν λόγω συμβάσεων, στοιχείο που δεν αμφισβητείται.
- 203 Η αιτίαση αυτή των προσφευγόντων στηρίζεται στο υποθετικό δεδομένο ότι η Επιτροπή θεώρησε ότι οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης υφίσταντο μόνον από τη χρήση 1994/1995 και ότι, ειδικότερα, η εκτίμηση της Επιτροπής στηρίχθηκε αποκλειστικά στα αριθμητικά στοιχεία που περιέχει ο πίνακας 3 της αιτιολογικής σκέψης 93 της προσβαλλομένης αποφάσεως, επομένως στη σχέση μεταξύ της τιμής αποκλίσεως και των αντισταθμιστικών οφελών που μνημονεύονται στον πίνακα αυτόν, από τον οποίο προκύπτει ότι το μέγεθος της τιμής αποκλίσεως καθίσταται κατώτερο από αυτό των οφελών μόλις από τη χρήση 1994/1995.
- 204 Στην πραγματικότητα, η Επιτροπή δεν στηρίχθηκε μόνο στον εν λόγω πίνακα, αλλά ανέπτυξε μια επιχειρηματολογία με σκοπό να αποδείξει ότι οι προϋποθέσεις του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, και ειδικότερα αυτή της υπάρξεως βελτιώσεως της διανομής, τηρήθηκαν ακόμα και κατά τη διάρκεια των χρήσεων 1990/1991, 1991/1992, 1992/1993 και 1993/1994, κατά τις οποίες η τιμή αποκλίσεως δεν είχε πλήρως αντισταθμιστεί από τα οφέλη στα οποία συγκατατέθηκε η Whitbread προς τους δεσμευμένους λιανοπωλητές της, δεδομένου ότι η στέρηση ήταν της τάξεως των 3 έως 6 GBP ανά βαρέλι.
- 205 Συναφώς, εξέθεσε, όπως υπομνήστηκε ανωτέρω, στην αιτιολογική σκέψη 168 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι τα ανωτέρω αριθμητικά στοιχεία δεν επιτρέπουν, καθεαυτά, να υποστηριχθεί ότι ο δεσμευμένος λιανοπωλητής βρισκόταν σε αισθητώς δυσμενέστερη θέση σε σχέση προς τους ανταγωνιστές του κατά τη διάρκεια κάθε μιας από τις προπαρατεθείσες χρήσεις. Το συμπέρασμα αυτό στηρίζεται στο διττό

επιχείρημα ότι τα αριθμητικά αυτά στοιχεία αντιπροσωπεύουν μόνον το 1 έως 3 % της τιμής της μύρας και ότι υφίστανται «μη προσδιορισίμες ποσοτικά» αντισταθμίσεις, καθώς και στο γεγονός ότι οι κίνδυνοι δεν είναι οι ίδιοι για τον δεσμευμένο λιανοπωλητή και για τον ανεξάρτητο λιανοπωλητή.

206 Όσον αφορά τον τελευταίο αυτό ισχυρισμό, η Επιτροπή παρέπεμψε, με την αιτιολογική σκέψη 168 της προσβαλλομένης απόφασης, στην αιτιολογική σκέψη 94 της απόφασης αυτής. Στη σκέψη αυτή, εξέθεσε δύο στοιχεία που επιρρωννύουν τον ισχυρισμό αυτόν. Αφενός, η Whitbread αποδέχθηκε, σε εκατοντάδες περιπτώσεων, τη λύση της μισθώσεως για λόγους που συνδέονται με τις προσωπικές ή τις εμπορικές συνθήκες του δεσμευμένου λιανοπωλητή και, σε λίγες περιπτώσεις, συγκατατέθηκε σε μείωση του μισθώματος. Αφετέρου, η Επιτροπή υπενθύμισε ότι υφίστατο για τους δεσμευμένους λιανοπωλητές μίσθωμα κατώτερο από αυτό των μη εξαρτωμένων καταστημάτων καταναλώσεως ποτών.

207 Η επιχειρηματολογία αυτή στερεί από οποιαδήποτε λυσιτέλεια τη συλλογιστική των προσφευγόντων, όπως αυτοί τη διατυπώνουν στο δικόγραφο της προσφυγής, η οποία στηρίζεται στο γεγονός ότι η ίδια η Επιτροπή έκρινε με την προσβαλλόμενη απόφαση ότι τα οφέλη που προσπορίζουν οι κοινοποιηθείσες συμβάσεις, οι οποίες δικαιολογούν τη χορήγηση ατομικής απαλλαγής, δεν υφίσταντο καθ' όλο το χρονικό διάστημα που καλύπτεται από την απαλλαγή.

208 Με υπόμνημα απαντήσεως οι προσφεύγοντες αμφισβήτησαν για πρώτη φορά την εν λόγω επιχειρηματολογία της Επιτροπής. Συγκεκριμένα, έθεσαν υπό αμφισβήτηση τον ισχυρισμό ότι ο δεσμευμένος λιανοπωλητής διατρέχει λιγότερους κινδύνους από τον ιδιοκτήτη ανεξάρτητου καταστήματος.

209 Πρώτον, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η αμφισβήτηση αυτή αφορά ένα μόνον από τα δύο επιχειρήματα στα οποία η Επιτροπή στήριξε την εκτίμησή της ότι, αφενός, οι τυποποιημένες συμβάσεις πληρούσαν τις προϋποθέσεις του άρθρου 85 παράγραφος 3, της Συνθήκης καθ' όλο το χρονικό διάστημα που καλύπτει η προσβαλλόμενη απόφαση, περιλαμβανομένου και αυτού που εκτείνεται μέχρι την 1η Ιανουαρίου

1990, ημερομηνία κατά την οποία χορηγήθηκε η απαλλαγή, μέχρι τις 28 Φεβρουαρίου 1994, ημερομηνία κατά την οποία έκλεισε η χρήση 1993/1994 (βλ. τον πίνακα 3 στην αιτιολογική σκέψη 93 της προσβαλλομένης απόφασης), και, αφετέρου, το γεγονός ότι, κατά τη διάρκεια του τελευταίου αυτού χρονικού διαστήματος, η τιμή αποκλίσεως δεν είχε πλήρως αντισταθμιστεί δεν επέτρεπε, καθεαυτό, να συναχθεί ότι ο μέσος δεσμευμένος λιανοπωλητής βρισκόταν σε αισθητώς δυσμενέστερη θέση σε σχέση με τους ανταγωνιστές του καθ' όλη τη διάρκεια του εν λόγω χρονικού διαστήματος (αιτιολογικές σκέψεις 168 και 184 της προσβαλλομένης απόφασης).

- 210 Επομένως, η αμφισβήτηση των προσφευγόντων δεν αφορά το άλλο επιχείρημα που προέβαλε η Επιτροπή, ήτοι ότι η τιμή αποκλίσεως, εξακολουθούσα υφισταμένη αφού ελήφθησαν υπόψη τα δυνάμενα να προσδιοριστούν ποσοτικά αντισταθμιστικά οφέλη, δεν αντιπροσώπευε, για το χρονικό διάστημα μεταξύ της 1ης Ιανουαρίου 1990 και της 23ης Φεβρουαρίου 1994, παρά μόνον από το 1 μέχρι το 3 % της τιμής της μύρας.
- 211 Το επιχείρημα αυτό ανάγεται στη συλλογιστική που ανέπτυξε η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 159 της προσβαλλομένης απόφασης ότι ούτε οι προσφεύγοντες αμφισβητούν ότι αδικαιολόγητη δυσμενής διάκριση όσον αφορά τις τιμές θα έχει αξιοσημείωτες αρνητικές επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα του δεσμευμένου λιανοπωλητή μόνον καθόσον θα είναι σημαντική και θα διαρκέσει για σημαντικό χρονικό διάστημα.
- 212 Η ορθότητα της συλλογιστικής αυτής πιστοποιείται από την εκ μέρους της Επιτροπής διαπίστωση στην αιτιολογική σκέψη 169 της προσβαλλομένης απόφασης, η οποία δεν αποτέλεσε αντικείμενο επικρίσεων από τους προσφεύγοντες, ότι, κατά τη διάρκεια του χρονικού διαστήματος μεταξύ 1991 και 1997, το οποίο περιλαμβάνει τη μεγαλύτερη σε διάρκεια ύφεση που γνώρισε η βρετανική οικονομία, το ποσοστό των επισφαλών απαιτήσεων ήταν κατά μέσον όρο τρεις φορές μικρότερο για τους δεσμευμένους λιανοπωλητές της Whitbread απ' ό,τι για τους ανεξάρτητους λιανοπωλητές που είναι πελάτες του ζυθοποιείου.
- 213 Δεύτερον, πρέπει να τονιστεί ότι η εκ μέρους των προσφευγόντων αμφισβήτηση που αφορά το δεύτερο επιχείρημα της Επιτροπής αφορά αποκλειστικά ένα χαρακτηριστι-

στικό για το επιχείρημα αυτό παράδειγμα. Πράγματι, ο επικρινόμενος ισχυρισμός, ότι οι κίνδυνοι είναι μικρότεροι για τον δεσμευμένο λιανοπωλητή απ' ό,τι για τον ανεξάρτητο λιανοπωλητή, διατυπώθηκε, στην αιτιολογική σκέψη 168 της προσαλλομένης αποφάσεως, μόνον ως παράδειγμα «μη προσδιορίσιμης ποσοτικώς» αντισταθμίσεως.

214 Εξάλλου, η Επιτροπή μερίμνησε ώστε να υπογραμμίσει άλλα παραδείγματα «μη προσδιορίσιμων ποσοτικώς» αντισταθμίσεων, των οποίων η ύπαρξη δεν αμφισβητείται από τους προσφεύγοντες. Συγκεκριμένα, στην αιτιολογική σκέψη 94 της προσαλλομένης αποφάσεως αναφέρεται το γεγονός ότι η Whitbread αποδέχθηκε, σε εκατοντάδες περιπτώσεων, τη λύση της μισθώσεως για λόγους που συνδέονται με τις προσωπικές ή τις εμπορικές συνθήκες του δεσμευμένου λιανοπωλητή και, σε λιγότερες περιπτώσεις, μείωση του μισθώματος. Ομοίως, στην αιτιολογική σκέψη 150 της προσαλλομένης αποφάσεως, παρατηρήθηκε ότι η μίσθωση καταστήματος με συμφωνημένο μίσθωμα, όπως στο πλαίσιο των τυποποιημένων μισθώσεων της Whitbread, λαμβανομένου ιδίως υπόψη του περιοριστικού συστήματος χορηγήσεως αδειών στο Ηνωμένο Βασίλειο, επιτρέπει στον δεσμευμένο λιανοπωλητή να εκμεταλλεύεται ένα κατάστημα και, επομένως, να εισέρχεται με χαμηλό κόστος στην αγορά της πωλήσεως μπύρας που καταναλίσκονται επί τόπου.

215 Τρίτον, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η αμφισβητούμενη εκτίμηση της Επιτροπής, ήτοι η ύπαρξη μικρότερου εμπορικού κινδύνου για τους δεσμευμένους λιανοπωλητές, στηρίζεται σε δύο διαπιστώσεις, ήτοι, αφενός, στην ύπαρξη στοιχείων «συνεργασίας», στην αρκετά εύκαμπτη αποδοχή από τη Whitbread εκχωρήσεων μισθώσεων και μειώσεων μισθώματος και, αφετέρου, στην ύπαρξη επ' ωφελεία των εξαρτωμένων καταστημάτων μισθώματος κατώτερου από αυτό των μη εξαρτωμένων καταστημάτων καταναλώσεως ποτών.

216 Το πρώτο στοιχείο, ήτοι η ύπαρξη στοιχείων «συνεργασίας», αποτέλεσε το αντικείμενο ειδικής αμφισβητήσεως εκ μέρους των προσφευγόντων.

- 217 Το δεύτερο στοιχείο, εν προκειμένω η ύπαρξη προμηθοτήσεως μισθώματος επ' ωφελεία των εξαρτωμένων καταστημάτων, αποτέλεσε βεβαίως το αντικείμενο αμφισβητήσεως. Τούτο όμως κρίθηκε από το Πρωτοδικείο ως αβάσιμο.
- 218 Υπό τις συνθήκες αυτές, και βάσει αυτών των συναγομένων δεδομένων, αντι-στοίχως, μη αμφισβητηθέντων και μη αμφισβητήσιμων, η Επιτροπή βασίμως κατέ-ληξε, χωρίς να υποπέσει σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, ότι οι δεσμευμένοι λιανοπωλητές αντιμετωπίζουν μικρότερο κίνδυνο από αυτόν στον οποίο εκτίθενται οι μη δεσμευμένοι λιανοπωλητές.
- 219 Το συμπέρασμα αυτό δεν αποδυναμώνεται από τον ισχυρισμό των προσφευγόντων ότι ο ανεξάρτητος λιανοπωλητής είναι σε θέση να πραγματοποιήσει με τον χρόνο κέρδος αντίστοιχο προς το επενδεδυμένο κεφάλαιο, ενώ ο δεσμευμένος λιανοπω-λητής είναι αναγκασμένος να υφίσταται μακροχρόνια μίσθωση, με αναπροσαρμογές του μισθώματος προς τα άνω και υποχρέωση αγοράς μπύρας και οφείλει να υφί-σταται τον κίνδυνο απωλείας χωρίς αντιστάθμιση των βελτιώσεων που επέρχονται στις εγκαταστάσεις.
- 220 Πράγματι, ο ισχυρισμός αυτός, με τον οποίο σκοπείται να αμφισβητηθεί η δυνατό-τητα πραγματοποίησης κέρδους, μάλιστα δε η βιωσιμότητα των εξαρτωμένων καταστημάτων, αντικρούεται από τη διαπίστωση, που πραγματοποιείται στην αιτιολογική σκέψη 169 της προσβαλλομένης αποφάσεως και δεν αμφισβητείται από τους προσφεύγοντες, ότι, κατά τη διάρκεια του χρονικού διαστήματος μεταξύ 1991 και 1997, περιλαμβανομένου επομένως ενός μεγάλου μέρους των χρήσεων 1990/1991, 1991/1992, 1992/1993 και 1993/1994, που αντιστοιχούν στο μεγαλύτερο στάδιο υφέ-σεως που γνώρισε η βρετανική οικονομία, το ποσοστό των επισφαλών απαιτήσεων ήταν κατά μέσον όρο τρεις φορές μικρότερο για τους δεσμευμένους λιανοπωλητές της Whitbread από αυτό των ανεξάρτητων πελατών του ζυθοποιείου.
- 221 Κατά συνέπεια, οι προσφεύγοντες δεν απέδειξαν ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρό-δηλη πλάνη εκτιμήσεως κρίνοντας, στις αιτιολογικές σκέψεις 168 και 184 της προ-

σβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι τυποποιημένες συμβάσεις πληρούν τους όρους του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης από την 1η Ιανουαρίου 1990, πράγμα που περιλαμβάνει τις χρήσεις 1990/1991, 1991/1992, 1992/1993 και 1993/1994.

222 Επομένως, ο λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

223 Κατά συνέπεια, η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

224 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι οι προσφεύγοντες ηττήθηκαν, πρέπει να καταδικαστούν στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με το αίτημα της καθής.

225 Δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 4, τρίτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο παραιμβαίνων φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τρίτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή.**

- 2) Οι προσφεύγοντες φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα καθώς και τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή.**

- 3) Η παρεμβαίνουσα φέρει τα δικαστικά της έξοδα.**

Azizi

Lenaerts

Jaeger

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 21 Μαρτίου 2002.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

M. Jaeger

II - 2082

Περιεχόμενα

Τα περιστατικά της διαφοράς	II - 2028
Διοικητική διαδικασία	II - 2030
Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων	II - 2031
Επί του παραδεκτού	II - 2033
1. Επί του ζητήματος αν η προσβαλλομένη απόφαση αφορά ατομικώς τους προσφεύγοντες	II - 2033
Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων	II - 2033
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2033
2. Επί του εννόμου συμφέροντος	II - 2035
Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων	II - 2035
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2035
Επί της ουσίας	II - 2037
1. Επί της εξειδικεύσεως της υποχρεώσεως αγοράς ανά είδος μύρας	II - 2037
Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων	II - 2038
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2038
2. Επί του συμφηφισμού της τιμής αποκλίσεως	II - 2042
Επί της τιμής αποκλίσεως	II - 2043
Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων	II - 2044
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2044
Επί της υπέρξεως αντισταθμιστικών οφελών	II - 2048
Επί της επιδοτήσεως μισθώματος	II - 2049
— Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων	II - 2051
— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2051
Επί των επαγγελματικών υπηρεσιών	II - 2054
— Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων	II - 2055
— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2055
Επί των οφελών στον τομέα του εφοδιασμού	II - 2059
— Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων	II - 2059
— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2059

Επί των επενδυτικών δαπανών	II-2062
— Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδικών	II-2062
— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II-2062
Επί της προοπτικής του οφέλους για τον δεσμευμένο λιανοπωλητή στην περίπτωση εκχωρήσεως της μισθώσεως	II-2064
— Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδικών	II-2065
— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II-2065
Επί της υποχρέωσης επαληθεύσεως της υπάρξεως αντισταθμιστικών οφελών επί ατομικού επιπέδου	II-2066
— Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδικών	II-2066
— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II-2066
Επί της υπάρξεως άλλων περιορισμών	II-2067
Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδικών	II-2067
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II-2067
Επί του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από την έλλειψη αρμοδιότητας της Επιτροπής να χορηγήσει, βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, ατομική απαλλαγή της οποίας οι προϋποθέσεις τηρήθηκαν μόνο μετά τη σύναψη της απαλασσόμενης συμφωνίας	II-2073
Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδικών	II-2075
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II-2075
Επί των δικαστικών εξόδων	II-2081